

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNI ŠTVO

se nahaja v Trstu ulica Madonnina 15
Telefon 1570

UPRAVNI ŠTVO

Dunaj V. — Bräuhausgasse 84.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:

za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrt leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Št. 20.

V Trstu, 15. oktobra 1913.

Leto VI.

Prejeli smo sledeči spis, ki ga dobesedno objavljamo.

Vsem sodrugom, zlasti pristašem N. D. O., Z. J. Z. in indiferentom južne železnice na znanje!

Utrinki.

iz protestnega shoda slovenskih narodnjakov v dvorani hotela «pri Jelenu» v Gorici, proti nemškemu narodnjaku postajenačelniku Wieserju v Gorici (državni kolodvor) dne 3. avgusta 1913.

Sodrugom na južni železnici, kakor tudi oboževalcem narodnjaških mogotcev N. D. O. in Z. J. Z. je omenjeni shod še gotovo v živem spominu.

Na navedenem shodu, kateri je bil s piramidnim narodnjaškim pompom sklican, švigalo se je po trdih in svojeglavnih birokratičnih bučah avstrijskega državnoželezniškega kroja, z ognjem in mečem.

Mi socialisti moramo nastop narodnjakov le v toliko odobravati, kar je šlo zaradi samovoljnih in absolutističnih činov Galamboševih in radi importiranja nemškega življa iz političnih nemško-nacionalnih razlogov, od strani Wieser-paše na goriški državni kolodvor.

S krčevitimi in bolestinimi potezami so narodnjaški zborovalci slovske državnozbornice poslance (Ribarževega, Mandičevega, Ravnikarjevega in Gregorinovega kalibra) začeli na pomoč klicati, češ, da ropata Galamboš in Wieser državnim železničarjem njih državljske pravice.

Reveži! Nezavedneži! Klicali ste one poslance na pomoč, kateri so pri skrupanju in glasovanju tozadevnih krutih postav, tičočih se prikrasjanja državljskih pravic, sami tilnike vladi uklonili in glasovali za sprejetje istih, na podlagi katerih se je državne uslužbenice oropalo še onih državljskih pravic, katere so imeli in se istih tudi posluževali smeli.

Čujte in strmite vi narodnjaški nezavedneži! morda bodete enkrat izpredvideli, da gojite gade v vaših nedrih, katere ste poslali v avstrijski parlament, da zastopajo vaše koristi.

Državni poslanec «Čech» (mladočeška stranka) se je pred glasovanjem za §§ 31 in 32 v državni zbornici dne 11. junija 1912 izrekel proti predlogu klerikalnega jastreba posl. Korošca, kateri predlog se mu je zdel prekrut in pozval je vse državne poslance, da naj ne glasujejo za Korošceve predlog oziroma za določbe omenjenih §§ (glej stenografični zapisnik iz 90. seje, XXI. seje iz dne 11. junija 1912, stran 4254).

Predlog k § 31 klerikalca Korošca (stran 4256) stenografičnega zapisnika se glasi:

1. Uradnik (uslužbenec) mora v svojem zadržanju v službi in izven službe varovati svoj ugled (ošabnost) in se ogibati vsega, s čimur bi se zmanjšalo zaupanje in spoštovanje (klečplastvo), ki jo zahteva služba.
2. Opustiti mora vse, kar se ne strinja z disciplino (nagajko), to je z razmerjem uredbe in odredbe v državni službi.

Predlog k § 32 Korošceve se glasi:

1. Uradniku (uslužbencu) je prepovedano sodelovanje v društvu, katerega stremljenje ali

pa način društvenega delovanja nasprotuje splošnim dolžnostim ali določbam o zadržanju uradnika (misli je gotovo o soc. dem.).

2. Noben uradnik (uslužbenec) ne sme biti član tuje ga? — društva, ki zasleduje politične namene! (Vstop v Flottenverein je dovoljen).

Proti tem predlogom patentiranega klerikalca iz slovske Štajerske, oglasil se je državni poslanec sodrug Glöckl in skušal na sledeči način Korošceve predlog v prid državnim uslužbencem spremeniti:

1. Uradnik (uslužbenec) se mora v svojem uradnem poslovanju dostojno obnašati. (To je prav).

2. Uradnik uslužbenca() se ne sme ovirati s sklicevanjem na službeno razmerje pri izvrševanju državljskih pravic.

To je bil predlog sodruga Glöckla, a čujte in strmite vi oboževalci krumirske klike!

Pri glasovanju za predlog sodruga Glöckla ni izmed 37 jugoslovanskih državnih poslancev nihče glasoval. Pač pa je glasovalo 22 jugoslovanskih poslancev proti Glöcklovemu predlogu, 15 jih pa sploh ni bilo navzočih. (Kaj ne? to so res le vam vredni junaki!)

Proti predlogu državnega poslanca sodruga Glöckla, kateri je imel dober namen, rešiti držav. železničarje in državne uslužbenice absolutističnih nastopov alla Galamboš in Wieser-paše, glasovali so za prikrajšanje državljskih pravic tudi naši «veleccenjeni» boritelji za «narodno» stvar:

Rybarž, Ravnikar, Žitnik i. t. d.

Državni železničarji kakor tudi državni uslužbenici prištevajo lahko te poslance v vrsto svojih največjih škodljivcev.

In ako Galamboš oziroma Wieser počenjata to v praksi izvrševati, za kar so jugoslovani glasovali, kaj jima hočemo zameriti? Ne!

To si zapomnite, vi narodnjaški nezavedneži in sokrivi vaše in naše škode!

Ali vkljub predstoječim dokazom njihovih izdajstev, vemo že v naprej in prepričani smo, da bodo pomilovanja vredni zaslepljeni še nadalje povečevali te produkte slovskega meščanstva.

Tako Ravnikar kakor tudi Rybarž smatrajo svoje narodne ovčice za proklete neumne, kar jim sploh za zameriti ne bi bilo, kajti jasno je dokazano, da je za narodnjake neumnost največji dar božji!

Advokat Ravnikar je imel na letošnjem kongresu narodnih organizacij v Ljubljani še toliko poguma, (seveda bi bil tu kak drug izraz na mestu) da je med drugo narodnjaško farbarijo tudi sledeči odstavek v resolucijo urinil:

Zahtevamo polno prostost izvrševanja zborovalne, koalicijske in tiskovne pravice, ter izpremembo obstoječih zakonov. (Lep mož! Saj ste vi in vsi vaši pristaši v parlamentu kot en mož proti Glöcklovemu predlogu glasovali in to odklonili, kar vi zopet v vaši resoluciji sami zahtevate).

Ali ste gluhi in slepi vi oboževalci Vaših kršiteljev in uzmovičev Vaših državljskih pravic? Seveda, kaj da sličnega Vam Vaša tetka iz Trsta nikdar objavila ne bode, ker tudi ne sme.

Državljske pravice državnih uslužbencev glede zborovanja in zastopstva bile sio meseca decembra 1912 v največji nevarnosti.

Dne 27. decembra 1912 glasovalo se je o predlogah k §§ 24 in 25, kateri so bili, tičoč se omenjenih državljskih pravic skrupucani.

Protipredlog sodruga Glöckla je zopet propadel! Satrapski sklep je bil sprejet proti glasovom socialnih demokratov.

Od 37 jugoslovanskih poslancev ni bilo pri tem važnem vprašanju navzočih 37! med nenavzočimi so bili seveda naši sledeči junaki: Rybarž, Gregorin, Mandič in Ravnikar!

Tu se lahko izpredvidi, koliko so bili Vašim oboževalcem Vaši interesi mar. Ali ne zaslužijo moralnega loparja?

Več kot 40 let so se bojevali državni uradniki in uslužbenici za službeno pragmatiko, katera je bila od gosposke zbornice ogrožena. Sedaj jo imate, vi brunni razdiraleci delavske solidarnosti!

Uklonili so njih hrbtišča, na Vaše interese po pozabili, kakor že obilokrat prej.

Ko pa prihajajo naši Rybarži, Ravnikarji itd. iz Dunaja k nam, tedaj zapoje Ravnikar pri Zidanem mostu a Rybarž pri Nabrežini «Lepa naša domovina» in mirna je Bosna.

Spominjajmo se nekoliko let nazaj, brihtnega severnega sokola Rybarža in na njegov predlog v državni zbornici iz dne 21. februarja 1911, za časa, ko se je vršil boj državnih uslužbencev in delavstva proti vladajočim razmeram v Trstu, da so bili prisiljeni vršiti službo po «predpisih» (pasivno rezistenco).

Naš dični sokol iz daljnega severa je brž vlado pozval, da se naj nujno revidira obratne določbe in naj se ukrene vse potrebno, da se ne bode več na sličan način oškodovalo obrt in trgovino.

Tu smo zopet na jasnem, da se je naš Rybarž že takrat pokazal za nasprotnika proletarijata in že takrat skušal ovirati uslužbenice pri izvrševanju njihovih državljskih pravic, in kateri so se čutili prisiljeni stopiti v pasivno rezistenco tudi zaradi rastoče draginje.

Sedaj uvidite, Vi narodni južni železničarji, da vas Rybarž, Ravnikar e tutta compagnia varajo in fino za nos vlačijo.

In posledice so se že pokazale! Galamboš in Wieser sta začela to v praksi izvajati, za kar so jugoslavi v parlamentu z vso vnemo glasovali in Vas tako temeljito izdali.

Uslužbenici južne železnice so se pokazali od nekdanje kot najbolj vnete boritelje za svoje pravice na strokovnem polju. Priporočljivo bi bilo za iste, da bi se nekoliko bolj zanimali tudi za umazano politično delo naših jugoslovov in isto nekoliko bolj zasledovali, sicer bi se kaj kmalu zgoditi zamoglo, da bi se tudi južnim železničarjem slična pragmatika pred noge vrgla.

Da odgovarja predstoječe orisanje o delovanju naših jugoslovov v parlamentu popolni resnici, spričujejo prej citirani zapisniki državne zbornice. (A ne oni, katere nosijo naši narodni voditelji v žepu!)

Zaradi tega se nujno poziva vse pripadnike rumenih organizacij, naj blagovolijo sebi in prid dobro premisliti, kaj da delajo, in končno bodo mogli uvideti, da sebi in nam škodujejo.

Tudi v tukajšnjem postajnem in prožnem lužbenem okrožju, zlasti na goriškem kolodvoru

mamo par oboževalcev narodnjaškega krumirstva, ndiferentov, omahljivcev in sovražnikov socializma, katere se na prvi pogled, kot temne značaje spoznali zamore.

Sodrug in prijatelj! Čuvajte in ogibajte se puhlih škodljivcev, katere jezi, da «nič nam ne morejo».

Sodrugom se pa priporoča nekoliko več zanimanja za tekočo politiko, vstrajno neumorno delo in solidarni nastop. In vrnilo se boče leto 1908 in 1909 in zmaga boče zopet naša!

Konferenca premikalnega osobja.

Kakor naznanjeno se je vršila v Mariboru dne 8. septembra t. l. konferenca premikalnega osobja južne železnice. Navzočih je bilo 34 delegatov, ki zastopajo 25 skupin. Centralo so zastopali sodrugi Weigl in Adolf Müller, tržaško tajništvo železničarske organizacije sodr. Kopač, personalno komisijo član Münster. Navzočih je tudi dvoje gostov. V predsedstvo so izvoljeni sodrugi Katzauer (Inomost) Hondl (Dunaj) in Firm (Inomost).

Na dnevnem redu je taktika glede poldrugokratnega vračunanja za premikalno osobje. Poročal je sodr. Weigl. Opisuje razvoj akcije, ki se jo je doslej izvršilo v svrhu izvedbe te opravičene zahteve premikalnega osobja. Uprava južne železnice se sklicuje glede zahtevanega poldrugokratnega vračunanja na državno železnico, ki tudi ni še izvedla enaki tozadevni predlog. Poleg tega se sklicuje uprava tudi na okrožnico 385 iz leta 1907, glasom katere ne more biti primorana izvesti zboljšanja, ki se ne tičejo neposredno le mezde same. Tako stališče je neopravičeno, ker je omenjena okrožnica v očitnem nesoglasju z določbami tozadevne uradnega zapisnika. V tem zapisniku se poudarja izrecno, da je uprava južne železnice primorana izvesti vsa zboljšanja, ki so bila že priznana osobju državne železnice. Železniško in finančno ministrstvo je že pritrdilo podelitvi poldrugokratnega vračunanja za premikalno osobje državne železnice. Dolžnost organizacije je da s primerno krepko akcijo uveljavi to zahtevo tudi pri upravi južne železnice.

Sledila je nato daljša in zanimiva debata. Odobravalo se je postopanje organizacije in se je sklenilo pridružiti se resoluciji glede poldrugokratnega vračunanja, ki je bila sprejeta prejšnji dan na konferenci čuvajškega osobja in katero smo v 18 številki «Železničarja» dobesedno objavili.

Nato je sodr. Münster podal obširno in temeljito poročilo o delovanju članov personalne komisije. Pri debati se je v glavnem poudarjalo da je zlasti zahtevati ureditev personalne doklade in premostitve v drugo kategorijo. Skrajna razburjenost in nezadovoljnost, ki prevladuje osobje, je bila očitno razvidno tudi iz te debate. Delegati so z ostrimi besedami grajali upravo, ki noče izvesti niti obljubljena minimalna zboljšanja.

Sprejeta je bila sledeča resolucija:

«Dne 8. septembra 1913 v Mariboru zborujoča konferenca premikalnega osobja južne železnice konstatira z obžalovanjem, da se uprava še vedno upira opravičenim najnujnim zahtevam premikalnega osobja. Zlasti se obžaluje, da se ni doslej v vprašanju ureditve personalne doklade še ničesar ukrenilo. Konferenca vstraja na zahtevi, da se sme prikrajšati napredovanje le za 40 kron in da je vsem v poštev prihajajočim premikalnim uslužbencem podeliti primerno naknadno plačilo. Konferenca smatra, da je le po izjavah predsednika personalne komisije na sejah z dne 2. in 3. maja edino možno to vprašanje povoljno rešiti. Se pozivlja zato člane personalne komisije, kakor tudi deputacijo izvoljeno na konferenci, da naj odločno zahteva izpolnitev stavljenih predlogov.

Končno sklene konferenca ponovno urgirati rešitev predloga glede prestopa premikalnega osobja iz ene kategorije v drugo. Deputacija in centrala naj zahtevata ponovno takojšnjo izpolnitev vseh izraženih želja.

Končno se je še poročalo o uvedbi zaupniškega sistema in se je pozivljalo delegate vseh krajev, da naj skrb s primerno agitacijo za ojačenje bojne železničarske internacionale.

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah „Železničarja“ in „Zarjo“.

Zapisnik

seje sekcije «poduradnikov» centralnega odbora za splošne personalne zadeve uslužbencev avstrijskih državnih železnic.

(Dalje.)

Član Merth je tudi mnenja, da naj se z ozirom na veliko število predlogov odloži predloge, ki se tičejo materialnega zboljšanja, na eno prihodnjih sej in da naj se razpravlja le o onih predlogih, ki so lahko izvedljivi in ki ne zahtevajo velikih finančnih izdatkov.

Člana Hattinger in Neumann predlagata, da naj se seja začasno prekine, da boče medtem članom omogočeno na podlagi vpogleda v izvorni zapisnik prejšnjih sej redigirati predloge in izraziti posebno nujne želje.

Predsednik je nato predložil razne predloge glede nadaljnjega posvetovanja. Člani so glasovali za posredni predlog, da naj se namreč v svrhu vpogleda v zapisnik začasno prekine seja. Nato je bila seja prekinjena in članom izročeni izvorni zapisnik prejšnjih sej. Po pregledu zapisnika so imeli člani med seboj daljšo posvetovalno sejo. Seja sekcije se je nadaljevala drugi dan ob 9. uri zjutraj.

Član Zohler sporoča nato predsedniku, da je centralni odbor sklenil staviti na dnevni red seje devet iniciativnih predlogov, katerih izvedba je zlasti nujna in neodložljiva. Želi, da naj se s teh predlogih otvori debata.

Predsednik vzame to izjavo na znanje in poda besedo članu Hottingerju, ki ima utemeljevati predlog glede zenačenja ostrin.

Predlog I. — Zenačenje ostrin.
Pri izvedbi splošnega zenačenja ostrin za uslužbence državnih železnic so bili zlasti poduradniki izločeni zenačenju, četudi je veliko število poduradnikov, ki ne morejo vkljub dveletnemu napredovanju doseči končno plačo.

Član Polk želi, da naj se izvede zenačenje ostrin za sluge in poduradnike v smislu sklepa državne zbornice z dne 16. decembra 1911 in sicer z ozirom na provizorične, oziroma v dnini dovršena službena leta.

Da se zabrani prehitevanje naj se podeli uslužbencu s 4% letno razliko polletno krajšanje in uslužbencu z 3% letno razliko poldrugotno krajšanje.

Onim starejšim poduradnikom, ki ne morejo na podlagi dveletnega napredovanja do preteka vračunanega potrebnega službenega časa do vpojojenja s popolno višjo mezdo, doseči najvišjo plačo, naj se napredovalne roke do posameznih plačilnih stopinj tako skrajša, da bode vsakemu od omenjenih uslužbencev omogočeno doseči najvišjo plačo na podlagi vpojojenja po dokončanem službenem času. To načelo naj smislu primerno velja tudi za uslužbence onih kategorij, ki uživajo poldrugokratno vračunanje službenega časa, tako da jim bode omogočeno v teku 24 let doseči normalno najvišjo mezdo.

Onim poduradnikom, ki so brez lastne krivde vkljub daljšemu službovanju postavljeni v enako plačilno stopnjo kot službeno mlajši tovariši, ali pa ki se nahajajo razmeroma s temi v še nižji plačilni stopnji, naj se napredovalne roke v posamezne mezdne stopnje pogostoma in vsako leto skrajša v primeri z nad službenimi leti podeljenim mlajšim uslužbencem in sicer naj se za vsaka dva nadslužbena leta skrajša za eno leto normalne napredovalne roke.

(Dalje prihodnjič.)

Strokovni kongres avstrijskih delavskih organizacij.

Letošnji kongres strokovnih organizacij, ki se vrši te dni na Dunaju, je za razredno organiziranega delavstva posebnega zgodovinskega pomena. Strokovna komisija je podala delegatom zbranim na tem kongresu poročilo, ki je samo na sebi najzgovornejše znamenje neprestanega razvoja bojne organizacije mednarodno združenega proletariata. To poročilo je zgodovinski dokument največje važnosti. 24. decembra t. l. bode preteklo ravno dvajset let odkar se je vršil na Dunaju prvi strokovni kongres avstrijskih delavskih organizacij. Pičlo število delegatov je bilo na tem kongresu navzočih. Zborovali so pod nadzorstvom policije. Po dvajsetih letih dela in boja imamo zbranih na

kongresu 430 delegatov, ki zastopajo nad pol milijona organiziranih delavcev.

Dvajsetletje ni gotovo dolga doba zlasti v razvoju socialnih razredov. In če poleg vsega uvažujemo tudi razmere v katerih se je naše delo razvijalo, se moramo čuditi da se je v tako kratki dobi in v tako neugodnih razmerah vstvarilo organizacijo, ki predstavlja nepremagljivo moč vstvarjajočega razreda. Opravičeno smemo biti ponosni na uspehe našega boja. Ne preganjanje oblasti in ne razsajanje nasprotniških strank ni moglo ovirati naš razvoj.

Poročilo komisije nas seznanja z vsemi dogodki organizacije v zadnjih dvajsetih letih in z vsemi sklepi rednih in izvanrednih kongresov, ki so bili leta 1893, 1896, junija 1900 in 1903, decembra 1905 in oktobra 1907 in 1910. Vse panoge programa organizacije so tu častno zastopane Delavska gibanja, delavske pogodbe, stavke tarifne skupine, bojkoti, delavsko posredovanje, skrajšanje delovnega časa, delo na dom, delavske knjižnice, karteli, stanovanjska vprašanja, proti alkoholistično gibanje in konsumna društva. Iz tega poročila izvemo tudi zgodovino glasila strokovne komisije «Gewerkschaft». Prva številka je izšla pred dvajsetimi leti v jako neugodnih razmerah. Za izdajanje tega glasila se je nabiralo celih devet mesecev. Po devetih mesecih je znašal sklad za izdajanje strokovnega glasila celih 53 goldinarjev in 50 krajcarjev!

Posebno interesantno poglavje tvori poročilo o socialno politični zakonodaji. To poglavje je najzgovornejši protest proti avstrijski zakonodaji, ki ovira vsako uspešno delo v prid delavskega zavarovanja in delavske oskrbe.

Iz vsake strani jedrnatega poročila komisije vaje zavest moči in dela. Vtisk imamo, da temelji zgradba stranke in organizacije na mogočni, gotovi, nerazdružljivi podlagi. To poročilo bi moralo priti v roke vsakega zavednega delavca, da iz tega razvidi moč, pomen in koristno delovanje bojne proletarske razredne organizacije.

Dne 6. oktobra t. l. je pričel na Dunaju VII-kongres avstrijskih strokovnih organizacij. Navzočih je bilo 430 delegatov in veliko število gostov. Splošno komisijo nemških strokovnih organizacij zastopata sodr. Karl Legren in sodružica Gertrud Hanna, bolgarske strokovne organizacije sodruga Georg Dimitrov in Ivan Gančev, ogrske deželne organizacije Moric Rothenslein, Hrvaško strokovno tajništvo W. Bukse g, centralno zvezo strokovnih organizacij v Bosni in Hercegovini F. Raucher. Strokovno vodstvo nemške socialne demokracije v Avstriji zastopata poslanec Viktor Adler in Jakop Reumann, klub nemških socialnih demokratičnih poslancev v državnem zboru pa sodr. Ellenbogen in Seitz, državni odbor ženske socialno demokratične organizacije zastopa sodružica Gabriela Proft, eksekutivo češkega soc. demokratičnega vodstva sodr. Rudolf Mevka, deželno strankino zastopstvo na nižje avstrijskem poslanec Ludvig Bretschneider in sodr. Chaloupka, deželno strankino zastopstvo češke socialne demokracije na nižjem avstrijskem Viktor Stein, eksekutivo poljske soc. demokratične stranke poslanec Klemensiewicz, klub poljskih poslancev dr. Diamand in Reger, italijansko socialno demokratično stranko poslanec sodr. Ivan Oliva.

Na dnevnem redu kongresa so sledeče točke: Rešitev poslovnih zadev; pozdravi; situacijsko in računsko poročilo strokovne komisije in poročilo kontrole. (poročevalec Hueber); mladeniška organizacija (poročla Grünwald); delovanje statističnega urada (poročla Müller); zakonita uredba dela na domu (poročla Smittka); parlament in delavsko varstvo (poročla Hanusch); colninske in trgovinske pogodbe (poročla Renner); izvolitev strokovne komisije; predlogi in vprašanja.

Kdo smo in kaj hočemo.

Kdo smo? Stranka razredno zavednih delavcev celega sveta, združeno bojujoči se proti privilegijem in krivicam kapitalističnega sistema — Odstraniti hočemo današnji, na podlagi izkoriščanja, tlačanstva in supremacije človeka nad človekom — postavljeni družabni red in na mesto tega ustvariti novo človeško družbo, urejeno v smislu novih socialističnih načel.

Vsa temeljna razlika med našim programom in ciljem ter delovanjem meščansko-narodnjaških strank izvira iz tega, da med tem ko se naše organizacije in naša stranka bojuje za delavske pravice in jih hoče tudi dejansko uresničiti, kakor zahteva evolucija časov, razvoj človeške družbe in napredek industrije, in smo zato avniristična stranka — so pa nasprotno vse ostale meščanske in narodnjaške stranke le konservativnega značaja, ker so vse te stranke v prvi vrsti ustanovljene le zato, da branijo sedanji kapitalistični red.

Katerim potom bo mogoče priti do uresničenja delavskih zahtev? Pravice delavskih slojev se realizirajo dan za dnem pod pritiskom delavskih razrednih organizacij. Le potom teh bo mogoče priti do boljše in lepše bodočnosti. Vsaka zmaga organiziranega delavstva je koristna in važna ne-le zato ker si produktivni razred takoj poboljša svoje mezdne ali delovne razmere, ampak tudi zato, ker je vsaka taka zmaga afirmacija končnih ciljev socializma in ker znači, da se proletarijat vedno več in bolj približuje svoji popolni osvoboditvi.

Naše delo je posvečeno ljudski emancipaciji. Dan za dnem — z neustrašljivim napornim bojem proti ignoranci ljudskih mas in proti vsem kapitalističnim institucijam in sistemom — zidamo novo, svet osvajajočo si stranko. Nov svet, novo življenje pripravlja naša stranka.

Sedanjest in bodočnost.

Socialna demokracija se v marsičem razlikuje od meščanskih in kapitalističnih strank, najbolj pa v tem, da ji je sedanje delo predvsem priprava za bodočnost, in sicer za bodočnost, ki stoji jasno pred njenimi očmi. Cilj socialne demokracije ni samovoljna slika, kakšne trme, ne «idila», ki izhaja iz same domišljije, temveč plod resnega poznanja. Fantazija bi lahko naslikala svet še mnogo lepši od tistega, ki stremi po njem socialna demokracija: ali vsa tista lepota bi ostala le v fantaziji in se ne bi nikoli uresničila. Ker pa politika ni poztija, se ne sme baviti z utopijami, temveč mora iskati resnico in postavljati svoje delo na nje podlago.

Ali kakor ne sme resna stranka zapeljevati ljudstva z bobnečimi besedami o bodočih krasotah, ki se ne morejo izpolniti, tako je tudi napačno zabavati množice s samo sedanjestjo in jim jemati pogled za prihodnost. Življenje človeštva še ne zaključuje z nocjo večerom; kdor skrbi samo za današnji dan, ostane vedno na enem mestu. Vsaka nova ura ga najde enako nepripravljenega kakor vsaka dosedanja. Vedno bo presenečen in vedno bo zaostajal.

Vsaka resna politika mora biti delo za bodočnost; zlasti pa velja to za delavsko politiko. Zdaj delavstvo mora doseči svojo rešitev šele v bodočnosti; zaradi tega mora poznati svoj cilj in pri vsakem koraku mora vanj upirati svoj pogled.

Vsakovrstni «delavski prijatelj», ki se množe kakor gobe izza dežja, odkar ima delavstvo nekaj veljave v javnem življenju, pozabljajo hote ali nehote, da proletariatu ne zadostuje takozvano «zboljšanje položaja», temveč gre za nekaj drugega, za nekaj mnogo večjega. Vprašanje ni, če naj doseže delavec malo boljši košček kruha; to je nekaj; ali ne vse. Na vseznajne je tudi za delavca kruh le sredstvo, ne pa cilj. Vprašanje pa se glasi tako: ali ima delavec enake pravice do življenja kakor drugi ljudje, ali jih nima. To je tista točka okoli katere se suče vse.

Današnji delavec ima večinoma premalo kruha; ali vsega drugega ima premalo — razum bede. Te ima več kakor preveč. Na svetu pa je razum kruha še mnogo mnogo dobrih in koristnih, lepih in prijetnih reči. Je-li pravično, da je vse to, kar drugi ljudje lahko uživajo, delavstvu nedostopno, prepovedano, nedosegljivo?

Na svetu so n. pr. različna stanovanja. Po predmestih najde človek luknje, v katere ne bi zaprl psa, pa stanujejo v njih ljudje. Nizke, so, tesne, brez zraka in svetlobe, zatohle, smradne, legla vsakovrstnih bolezní. V enem prostoru prebivajo možki, žene in otroci. V sredini mest pa stoje palače s svetlimi saloni, s prostranimi dvoranami, z razkošnimi kopalnicami — po dvoje, troje nadstropij za eno samo družino. Razcapani, bosí tekajo otroci proletarcev po zimi okrog; kožuh, ki ga obleče fina dama, velja več nego za

služi marsikateri delavec v potu svojega obraza od novega leta do Silvestra. Po dve tri ure hodijo nešteti tovarniški sužnji zjutraj na delo in zvečer domov; v vlakih za luksus in v avtomobilih se vozijo drugi ljudje na zabave po vseh deželah.

«Prijatelj» privošči delavcem tudi «boljše» stanovanje, celo obleko in tramvaj. Tudi društva snujejo, ki darujejo o božiču šolarčkom nogavice in morda celo čevlje; v predpustu plešejo za reveže in tudi za njih duše se brigajo. Ali delavci so drugih misli. Ker delajo zahtevajo od življenja enak delež, kakor ga imajo neštevilni postopači; in zahtevajo ga kot svojo pravico, ne pa kot miloščino.

Toda razlike morajo biti, pravijo «prijatelji». Človek, ki se je učil vsakovrstnih težkih znanosti, ali pa pomočnik, ki se je vadil čevljarstva — to vendar ni vseeno. Res — to ni vseeno. Ali čevljarje. In potem — zakaj se pomočnik ni toliko učil kakor doktor? Poglavitno zaradi tega ne, ker ni mogel, zakaj nauk je drag, in kdor mora s štirinajstimi leti skrbeti sam zase, ne more hoditi na gimnazijo in na vseučilišče. Delavstvo pa zahteva tudi tukaj svoj delež. Tudi proletarec se ne vda nevednosti; meni, da mu je družba dolžna povrniti žrtve z vsem, kar si je pridobila — tudi na duševnem polju — in česar ne bi bila pridobila, ako ne bi delavstvo skrbelo za takozvane nizke potrebe. Pomanjkanje delavske izobrazbe ni greh delavstva, temveč je greh družbe. In tudi delež duševne hrane je pravica, ne pa miloščina.

Vse to so vprašanja, ki se ne dajo rešiti v sedanji družbi. Zakaj ona je osnovana na razredni razliki. Košček boljšega kruha, nekoliko toplejša obleka, to vse ni enaka pravica. Sužnost tudi tedaj ne postane svoboda, če je vrv, na kateri je suženj privezan, nekoliko podaljšan.

Seveda se bojuje delavstvo dan danes, ko je kapitalistična družba še živa, za olajšanje svoje usode. Ali njegov cilj je popolna rešitev iz kapitalističnega tlačanstva. Od «zboljšanja» do tega cilja je pa dolga pot, in nobena dnevna pridobitev ne sme delavstva ustaviti na tej poti.

V sedanjosti si kuje proletarijat orožje. Njegov smoter je v bodočnosti. Ime je temu smotru popolna enakopravnost. In do njega ne vodi nihče drugi kakor socialna demokracija. Ne more ga voditi nihče drugi. Zakaj edina socialna demokracija združuje delavce. Zdržitev je moč, brez katere se delavstvo ne more bojevati. Tem večja je moč, čim obširnejša in čim tesnejša združitev. Sedanjest ki uklepa delavce v verige, brani vsa kapitalistična društva brez razlike narodnosti in vere. Za bodočnost, ki ima osvoboditi delavca, se morejo združiti vsi delavci brez razlike narodnosti ne vere. To je tako jasno, kakor beli dan; zato je tudi jasno, da je socialna demokracija, ki je mednarodna in medverska, edina stranka, ki more delavstvo povesti v svobodno bodočnost.

Delavsko življenje.

Kaj je delavčeva vsakdanja skrb?

Pri rojstvu so mu dali s seboj želodec, ne da bi ga bili kaj vprašali, če si ga želi ali ne. Ima ga, in če hoče živeti, se ga ne more iznebiti. Nositi ga mora s seboj do smrti, neizogibno. Ali če bi bila to nadloga, bi človek še lahko prepeval. Toda želodec ina navade, ki jih izvršuje tiransko. Neizogibno zahteva reden davek od svojega lastnika, vsak dan, brez ugovora; in vsako insubordinacijo kaznuje z oslabelostjo, z boleznijo, trajno neposlušnost pa s smrtjo.

Življenje je zelo pisano in ustvarja jako raznovrstne potrebe. Toda brez salona, brez lakastih čevljev, brez oljnatih slik, brez parka, brez pridige ni treba umreti. Človek težko pogreša copate, če jih je vaju, ali zaradi njih ne dobiva grobar dela. Uro je prijetno in koristno imeti v žepu; ali če je ni, se še živi. Razum si da marsikaj dopovedovati želodec ničesar ne.

Človek potrebuje zdravnika in zdravil, če je bolan. Ali bolezen je izjema; doktorja in medicine je treba izjemoma. Hrane je treba praviloma. Nič na svetu ni tako nujno, tako neizogibno kakor hrana. Ona je prvi in najsilnejši pogoj življenja. Vse zaman! Če ni zadoščeno temu pogojju, je vse drugo iluzija. Kdor ne verjame, naj poizkusi. Izkušnja je najboljša šola in njeni dokazi so najbolj zanesljivi.

Junak naj ostane osem dni brez hrane, pa bomo videli, koliko bo vredna njegova hrabrost.

Če Želodec ne bo dobival svojega tributa, ne bo roka sukala meča, ščit ji bo pretežek in oko ne bo spravilo cilja in muhe na puški v eno črto.

Idealist naj hodi od nedelje do nedelje s svojimi ideali po svetu ter naj izraža želodcu svoj prezir s tem, da mu ne da zahtevane materije. Njegovi ideali se bodo razblinili kakor smodkin dim, zakaj tudi možgani dobivajo svojo moč od želodeca.

V družbi angleške dame je prepovedano izreči besedo želodec. Angleška lady lahko stopnjuje svoje priderijo do te višine, kajti če je prava lady ima papa lord že toliko, da ji zahtevane želodeca ne delajo skrbi. Med lordi in delavci pa je na tem svetu še precej razlike in največja je ta, da povzroča proletarcu vsak dan največ brige to, kar se zdi gospodu prenizko preprosto, presurovo.

Če milostiva gospa ali gospodična ni prisiljena, da bi si belila glavo, odkod bi nabavila potrebne dače svojemu želodcu, vendar ni res, da ne misli na kurjavo svojega umrjočega telesa. Morda ji je fazan ljubši od purana, morski raki ji ne mara, bolj taknejo od morskih pajkov in šampanjske «marke» mora dolgo pokušati, da se prepriča, katera najboljše ugaja njenemu nježnemu grlu. Pravi gurman je v «visoki družbi» včasih ravno tako ali pa še bolj «interesanten» človek kakor svetovno-znan tenorist ali pa najmodernejša plesalka.

Stvar, s katero se bavijo misli tako, da se je iz nje razvila posebna «veda» za ljudi, katerim je dan predlog, s posebnimi «strokovnjaki», s posebno tržno organizacijo, vendar ne more biti tako zaničljiva, kakor trdi «boljša družba», če mislijo nanjo in če govore o njej ljudje, ki imajo te reči v vsaki obliki premalo. Znan slovenski pisatelj in politik je nekoč zapisal, da je razlika med pečenim fazanom in pečenim krompirjem. To je tako resnično, da ni treba dokazov. Ali če ni umazano zahtevati pečenega fazana, tudi ne more biti umazano zahtevati kuhan krompir.

Če bi imeli delavci dovolj — ne fazanov in ostrig, ampak hrane sploh in če ne bi bilo treba zanjo skrbeti, tedaj bi jim vsak prijatelj moral reči: Uprite svoje oči više! Ne živite, da jeste, temveč jejte, da živite in napravite življenje lepo in bogato, da se bo boljbolj odmikalo živalstvu, pa boljbolj približevalo božanstvu.

Kdo bi mogel reči, da ljubi človeštvo, pa ne želeli takega napredka, takega splošnega napredka, ki bi neprenehoma dvigal ves od Adama izhajajoči rod? Če uživa desetisoč ljudi visoko kulturo, če prebivajo kapitalisti v palačah, ki jih lahko napolnjujejo z vsakovrstnimi umotvori, če so za bogatašve sinove odprta sveučilišča in akademije, če poje trustovcem Caruso in jim igra Eleonora Duse, še ni kultura človeška visoka. Vsi njeni plodovi niso dobiček človeštva; dokler mora delavčev otrok prodati moč svojih rok, ko je komaj dovršil zakotno ljudsko šolo, dokler mora vsa proletarska družina s starci in otroki prebivati v eni zatohli sobi, dokler mora na tisoče revežev umirati za jetiko le vsled revščine, dokler so ljudje na svetu, ki po cele dni ne vedo, če si je solnce ali če dežuje, dokler je nekoliko milijonov ljudi obsojenih da nosijo najtežja bremena brez počitka skozi življenje in da sami nikoli ne žive.

Začetek napredka je pri želodcu. Misel na želodec ovira druge misli; materialna srčba je največja zapreka kulture.

Ali delavstvo si želi kulture, zahteva jo in ima pravico, da jo zahteva, ker sodeluje na njenem polju, ker jo pospešuje z vsemi svojimi močmi, žrtvujoč pri tem delu samoga sebe. Poskusite si zamisliti modernokulturo brez parnega stroja, brez premoga, brez — premogarja! «Železnemu veku» se prištevata naša doba; železo prinaša delavec iz zemaljskih skrovišč, delavce ga lušči iz rude, topi ga v plavžah, izdeluje iz njega lopato in plug, pero in kladivo, lokomotivo in motor. Knjigo, obsegajočo znanstvene razprave, napiše znanstvenik, delavce jo stavi in tiska s pomočjo železnega in jeklenega stroja. Brez železa in jekla si današnje kulture niti misliti ne moremo. Pa tudi brez delavca bi današnje kulture ne imeli. Delavec sodeluje pri kulturi, zato ima tudi pravico do sadov te kulture.

Ali delavec v današnji družbi ni deležen sadov te kulture. Vsakdanja skrb, s čim si bo napolnil želodec, (poln želodec je pogoj življenju) vbija v njem vse druge misli. Ako hočemo, da se dvignemo na višjo kulturno stopnjo, potem mora družba

skrbeti, da ne bodo lačni in sestradani tisti, ki sodelujejo pri kulturi.

Lenuhe, ljudi, katerim so rojenice nasule brez njih zasluge zlata in srebra v zibel, pitamo danes s fazani, pulardi, najboljšimi in najbolj sočnatimi izreski govejega mesa in napajamo jih z najfinejšim vinom in pivom, medtem ko za delavce dostikrat ni krompirja in ne čiste pitne vode.

Takšno je danes šestokrat življenje delavca, činitelja kulture!

Otroci revežev.

Plače ogromnega števila delavcev so tako majhne, da so isti in njihove družine navezani na najskromnejše življenje. Življenje zanje ne pomeni drugega kot brezupen boj, katerega samo smrt konča. Revščina je njih delež in beda je njihova dedščina. Njih usoda je vnaprej brezpogojno določena. Oni se mučijo, oni zdihujejo, mučijo jih skrbi vse življenje, trpijo, obupavajo in umirajo. Kaj boljšega jim malo pride na delež v celem življenju.

Otroci teh delavcev, katere ima revščina v popolni oblasti samo zato, ker so izkoriščevani in oropani cele vrednosti njih dela, pridejo na svet z verigami na svojih rokah in v okoliščinah, ki jim nedvomno že naprej določijo žalostno usodo. Revščina je njih edina dola. Koča, v kateri so rojeni, je navadno najeta last tujcev, dostikrat pravi brlog, vse je samo za največjo silo. Stene so gole, iz postelj gleda siromaštvo na vseh koncih, pohištvo najbolj po ceni, hrana nezadostna in netočna, obleka cunjaslva. Vse gospodarstvo je po sili vrejeno do skrajnosti. Življenje je težko in brezupno povsod, kamor seže kruta roka strupene revščine.

Oče se vrača zvečer domov i mučen od trpljenja, da si pridobi novih moči za suženjsko tlako naslednjega dne, za vse drugo je dom zanj mrtev. Mati — jetnica pomanjkanja — ne ve nič o sreči lastnega doma, ki naj bi bil pravo kraljestvo materinstva. Ona sploh ni mati v pravem pomenu besede; kajti njej manjka prave časti in opravičenega dostojanstva; ona je samo bitje ženskega spola, ki rodi potomstvo.

Ljubezen ni v stanu prebivati v takem brlogu, ako sploh kedaj zaide sem notri. Taka je nesrečna usoda milijonov delovnih ljudi, katerim je že naprej usojena taka britka in zakleta eksistenca, iz katere ni nobene rešitve to stran groba.

Ta položaj uboštva, potreb in socialnega ponižanja je priznan in stalen v obstoječem industrialnem sistemu. Nobena svota opijanjenega sočutstva ter prisiljene človekoljubnosti ne more docela opraviti tega velikega gorja; še manj pa morejo to doseči diletantski reformatorji s prirejanjem zabav v razne človekoljubne svrhe, ki imajo sicer polna usta besed, a v dejanju so ravno to tisti izkoriščevalci in provzročitelji vsega zla.

Te skrajno žalostne razmere so vzrok, da otroke revežev, kakor hitro pridejo na svet, spremlja revščina pri vsakem koraku. V pomanjkanju vsega, kar dela družinski dom pristanišče ljubezni in višek veselja, oropani vseh sladkih upljirov, ki dajejo nedolžni deci neskajljeno srečo, in ki še v poznejših letih vzbujajo zaklade najslajših spominov, polnih mladostnih sanj, so ti otroci revščine takoj ob rojstvu izpostavljeni boju za obstanek in ginejo med »Zavrženci«, ki brojijo na milione, ki so oropani vsega in ki so zaradi svoje slabosti bičani kakor izvržki človeške družbe.

Uiti iz teh napol podrtih stanovanj kakor hitro mogoče, je želja večine teh mladih zavržencev, mesto da bi se oklepali svojega rojstnega kraja z vso ljubeznijo, kakor mladiči svojega gnezda. Kruti pritisk bede jih goni ven v svet v njih najnežnejši mladosti. Oni nimajo časa za neobhodno potrebni zdravstveni in telesni razvoj, nimajo sredstev za izobrazbo, zanje ni duševne vzgoje, ni moralne povzdige. To so otroci revežev sposobni samo za najnižja dela, katera čakajo nanje že ob zibel in jih brez presledka in brez usmiljenja spremljajo prav do hladnega groba.

Nihče ne more dostojno opisati grozne življenske tragedije revnih otrok. Rojeni v bedi, tavajo v temi nevednosti, in ali je potem čudno, ako kateri zaide na slaba pota? Obratno, ali čudno, da vsi ne zaidejo na pot zločinov in greha?

Vrata človeške družbe so zanje zaprta. Četudi so dostojni, ima družba zanje samo ime: »berači, tolpa«. Kako hladnokrvna je uganka!

Tisti, ki reveže ropajo in izkoriščajo, tisti jih zaničujejo.

V izobilju živeči paraziti držijo s silo svoje žrtve v strahu, dokler ne pade zadnja kaplja njihovega življenja v žrelo skrajno podle nenasitosti.

Otroci revežev se v vedno večjem številu izgublajo na poti, ki pelje v hiše propalosti, prostitucije. Mračnost skromnih stanovanj in potnih srag polne delavnice se nadomestijo z »rdečimi« lučmi bordelov. Otroci revežev so hrana za bedo in zločine. Fantje padajo kot žrtve najbolj umazanih beznic in pijančevanja, dekleta pa požirajo hiše groze. Tako hodijo milioni revnih otrok »trnjevo pot življenja«.

Teh razmer ne bo nihče spremenil dokler bo kapitalizem imel pravico izkoriščati otroke revežev na vse mogoče načine. Obžalujte te razmere, kakor jih hočete, zgražajte se nad njimi, kakor se hočete; resničnost teh razmer ne more nihče utajiti; odpraviti jih pa mora edino popolnoma nov družabni red. Otroški delavski sistem, zakoni o nadziranju tovarn in drugi postavodajni pripomočki v korist otrok so v stanu le v gotovih ozirih izboljšati grozno gorje, ki ga trpijo otroci revežev; a odpraviti ga ne morejo. Dokler bo delavna moč samo kupno blago in dokler se bodo za življenje potrebni predmeti izdelovali za profit, bo imelo otroče delo prednost, ker je ceneje, in iz otrok revežev bo rastla razkošnost otrok bogatinov.

Edino socializem nudi popolno sredstvo za rešitev revnih otrok. Gotove sile pritiskajo nadružbo počasi sicer, a zato tem gotovješe, da sprejemajo socialistično filozofijo. Glavna zahteva socializma je odstranitev revščine in z uresničenjem te zahteve bo konec privatni lastnini življenskih potrebščin.

Svet se razprostira pred nami, bogat v svojih navadnih zakladih, bogatejši kot si ga sploh misliti moremo. Iznajdljiv človeški talent je ujel blisk in razvozlat skrivnosti groma, osvojil si je naravne sile in jih upregel v gigantsko delo, katero vodijo otroci in odrasli. Zemlja s svojim revolucionarnim bogastvom in človek s svojo čudovito produkcijo močjo zavračata in brezpogojno odklanjata misel, da bi revščina večno bičala človeški rod. Preteklost lahko opravičeno zaradi njene mračne nevednosti in teme vraže verstva. A živeča sedanost z raznovrstnimi koristnimi iznajdbami v produkciranju hrane, obleke in drugih za življenje potrebnih stvari, z vsakovrstnimi izobraževalnimi sredstvi za otroče vzgojo sejanje kulture med šire delavske mase, ne more dopuščati nikakih izgovorov.

Za splošno revščino, ki sedaj tepe človeštvo, ni prav nobene opravičbe. Ta beda je huda žalitev človeške razumnosti in najtežja obtožba naše civilizacije. Otroče delo v nežni mladosti ni samo docela nepotrebno, ampak je tudi pravi zločin, storjen na otrocih in človeško družbo. Vsak otrok bi moral imeti, in kadar socializem zmaga, bo tudi imel, dovolj časa za telesni razvoj, za veselje v zdravi otročji dobi, za izobrazbo in za vse, potrebno za pravo vzgojo otrok kot naslednikov v človeški družbi.

In ravno to je tisti vzrok, iz katerega se reveži in njih otroci obračajo k socializmu v vedno večjem številu po vsem svetu. To gibanje je njih gibanje, ki je bilo rojeno pod njihovim pritiskom in je posvečeno njihovemu vstajenju. Milioni njih že danes korakajo pod mednarodno zastavo; navdajajo jih veseli glasovi mogočne himne o prihajajoči svobodi. Zanje je socializem luč baklje, ki pokaže mornarju pravo pot, katero je zgrešil v viharju. Zanje je socializem solnčni žarek in hladna rosa, jed in pijača, življenje in up. Socializem pošilja svoje žarke v njihova zavržena stanovanja in jim olajšuje veliko bol njegovega otrplega in izdelanega telesa.

Tu je dom vseh brezimovincev vseh narodov. To so pravi resnični ljudje in njim pripada pravica do sveta.

Socializem je njih evangelij gospodarske svobode in socialnega odrešenja. V imenu njegovega zapovedovalnega genija se združujejo v vedno večjem številu, tisočev, deset tisočev, milijonov in korakajo vsi po utripeljih istega proletarskega srca, srčnih utripeljih mednarodne revolucije, prepajene z enim in istim socialnim duhom, vzdržane v enotno socialno zavestjo. Njih jasni obrazi so vsi obrnjeni za vedno proti vzhodu mogočnega solnca.

V njih srcih gori ljubezen do sodrugov, njihove duše žele svobode in iz njihovih oči sije luč zmage. Težke izkušnje, katere jim donša življen-

ski boj jih dela sposobne za bodočo svobodo in končno popolnejše življenje, ki jih živo vabi iz daljave in čaka nanje z odprtimi rokami. Oni gredo neprestano naprej v isti smeri — proti luči, proti uresničenju ciljev, katere jih je določila zgodovina. Mogoče je, da jih bodo viharji porazili, da jih bodo strele uklonile k tlom, a oni bodo zopet vstali brez strahu ter zastavili svoje sile v napredek na novo s potrpežljivostjo usode in z vso ustrajnostjo resnice in pravice.

Nobeno razočaranje, četudi britko, noben poraz, četudi občuten, ne more ugasniti plamena njihovega duha, ne more omejiti njihovega navdušenja! Vse zlobne sovražne sile bodo morale odjenjati in se udati njihovi nepremagljivi volji. Vse vlade in vsa oborožena sila celega sveta se bo umikala in končno razkropila pred pohodom molčečih bataljonov — pred nezmagljivimi vojaki svetovnega miru, ki ne nosijo orožja za krvave boje, ampak so oboroženi z orožjem svojega pravičnega prepričanja. Oni razglašajo vsem otrokom revežev veselo vest o hitro se bližajočem kraljestvu Miru in obilnosti po vsej zemlji.

Dopisi.

Gorica. (Južni kolodvor.) — Po zakotju goriskega južnega kolodvora brije nekaj časa sem kranjska sapica, ki bi se kaj rada napihnila do orkanske moči in brez usmiljenja pomedla vse socialiste v prazni rezervoar »Z. J. Ž.«. Sapico goriske psevdonevite povzročata z neumornim nategovanjem mehov neki mužik iz Rovt in nek narodnjaški gentleman „sta z visokim krogcom“ tam nekje iz Martinoivih vrhov doma. Iz mehu prvega ne prihajajo posebno prijetni glasovi, ako ravno so prepleteni z izredno milimi melodijami iz »Jammerpotpourrija«. Drugi natezovalec narodnjaškega mehu se od prvega razlikuje v tem, da ni le godbenik, ampak da hoče s svojim posili elegantnim nastopom učinkovati. Čujemo, da imata že nekaj kalinov v mreži, toda na njihovo nevoljo premalo. Dognali smo tudi, da je pred kratkim garda »petih brihtnih« pri Jeleni v Gorici zborovala in pričakovala še 31. odsotnih, katerih pa od nikjer ni hotelo biti. Podrobnosti sklepov tega zborovanja nam še niso popolnoma znane. Pač pa se je nekdo že pohvalil, da so sklenili za nas socialiste neko strašno resolucijo, in sicer: 1. Vse socialiste goriske južne železnice je treba pomesti v koš, zaplapolati pa mora pri nas lepa modra zastava. 2. Vodstvo strokovne in politične organizacije nad ubogo železničarsko paro morajo prevzeti »Naši iz Trsta«. 3. Določili so tudi, da se skliče prej ko mogoče shod po § 2, h kateremu ne bo nobenemu socialistu dovoljen vstop. 4. Po shodu maša. — Lep program in vreden truda najboljših mož »Z. J. Ž.«. Goriske reorganizatorične kapacitete pa obveščamo, da bomo njihove narodnjaške manevre na enak način prekrižali, kakor pred dobrim letom uprizorjeni vpad in poizkus tržaških glumačev. Južni železničarji bomo pa tako kakor doslej tudi v prihodnje stali na straži in odbili vsak napad krumirске klike. Če bo potreba, se povrnemo še k stvari in opisalo bomo utkajšnje tresoglave na način, da ne bodo nikakor tržaški brigadirji nanje ponosni. — **Straža.**

Sv. Lucija. — V soboto dne 4. oktobra se je vršil tukaj povoljno obiskani shod železničarjev na katerem je poročal o namenu in pomenu razredne organizacije sodr. Golouh iz Trsta. Koristni shod je bil dokaj zanimiv in živahen. Po tukajšnji progli rogovilijo nekaj časa sem razni sumnjivi elementi, katerim sekundirajo nespodobni brezznačajneži, ki so se, dokler jim je to bilo komodno, izdajali celo za socialne demokrate. Judežev ne manjka niti med delavci. Gonja jugoslovanov za pridobiti »socialno demokratično trdnjavo« je nam le koristila. Ta nam je dala priliko, da spoznamo resnično prepričane socialne demokrate. Zavedni socialistični pristaši so se le smejali poskusom narodnjakov za zatreti socialistično organizacijo na tukajšnji postaji. Posledice narodnjaške agitacije so za nas vse drugo nego neugodne. Utrdili smo si med zavednimi železničarji našo razredno organizacijo in iznebili omahljivcev in brezznačajnežev. Vrste narodnjaških ovčic so se pomnožile le za kakega pomilovanja vrednega častihlepneža, ki bo tudi pri njih vedno pripravljen prodati svoje trenutno prepričanje. Take elemente prepuščamo rade volje narodnjakom. Njih vrste se itak sestavljajo le iz duševnih revežev in častihlepnih izdajalcev. Mi bomo nadaljevali

pričeto delo v prid obojima v zavesti, da nas delavstvo razume in podpira. Vrste zavednih železničarjev se množe boljbolj. Smotreno in neprečrjano se razvijamo. Naš boj ni brez uspeha. Delo za gospodarske in moralne koristi delavstva ne more ovirati ali onemogočiti, kdor izrablja bedo in izkoriščanje železničarjev v svoje nespodobne strankarske namene. Poskusi narodnjakov za zatreti železničarsko solidarnost se bodo tudi v Sv. Luciji temeljito izjalovili.

Nabrežina. — V jeseni lanskega leta je izdalo ravnateljstvo južne železnice odlok, da uslužbenci J. ž. pri naročilu premoga, lahko izplačajo znesek za naročni premog, po več mesečnih obrokih. Razume se, da smo uslužbenci J. ž. z veseljem pozdravili to naredbo, ker je pri današnji draginji pač lažje prenesti manjše odtegljaje na plači nego večjo svoto na enkrat. Ampak pri nas se od strani gosp. postajenačelnika le noče upoštevati to za uslužbenca ugodno naredbo. Četudi uslužbenci pri naročilu premoga, izrecno povedo v kolikih obrokih se naj jim svoto za premog odtrga, jim postajenačelnik Dougan svojevoljno vso svoto naenkrat vračuna sicer kar po 16 in celo 24 kron skupaj. Vprašamo gosp. Dougana, če mu je določba za večkratno izplačevanje premoga znana in zakaj da je niti na željo uslužbencev ne uvaža? Ker smo pripravljene se pritožiti tudi na višjem mestu za tako sistematično neuváževanje službenih odlokov, upamo da bode ta opomin na gosp. postajenačelnika morda zaenkrat zadostoval.

Prizadeti.

Domače vesti.

Velikanski fiasko «Zveze jugoslovanskih železničarjev».

Znano je, s kakšnim krikom in vikom se je pred štirimi leti ustanovila žolta organizacija, ki si je nadela pompozno ime «Zveza jugoslovanskih železničarjev».

Po svojem programu bi naj bila to organizacija v varstvo interesov žel. uslužbencev in jim nadomeščala v vsakem oziru pravo in resnično strokovno organizacijo, zgrajeno na mednarodnosti. Razlika naj bi bila le v tem, da je «Zveza» na podlagi nacionalizma. Torej narodna. Seveda je bila narodnost le vaba za kaline, katerih žal ravno ni manjkalo na železnici: ulovili so jih tem lažje, ker so ustanovili «Zvezo» prav v času velike nezadovoljnosti med železničarji. Kljub precejšnjim poboljškom niso bili železničarji z uspehi naše organizacije zadovoljni in najbolj tisti, ki so le malo ali celo nič sodelovali pri izboljšanju razmer. Ti so bili prvi pri «Zvezi» in so kričali kakor zbesneli, češ, zdaj bomo dobili vse. Kaj Kopač, kaj Tomšik: ti so nas prodali. Vsak slovenski železničar mora pristopiti k «Zvezi». In voditelj je ni manjkalo, ki se prej niso hoteli odzvati, ko smo jih vabili k delovanju v naši organizaciji, ker so se bali zamere na zgoraj, medtem ko ima človek pri «Zvezi» lahko dva obraza. Najgorečnejši agitator za «Zvezo» je bil izprva neki Hochmüller (najbrž Slovenec!) in za njim famozni Johann Škerjanc, ki se je le tako dolgo ponašal s socialno demokratičnim prepričanjem, dokler si ni izboljšal gmotni položaj s pomočjo naše organizacije.

Kakor znano, so prožni mojstri ne relativno, ampak absolutno najboljše odrezali pri železničarskih bojih leta 1905 in 1907. V sled tega je bil tudi Johann na dobrem in čemu bi se tedaj ukvarjal še dalje z dolgočasnim socializmom. Kadar je človek enkrat sit, tedaj pridejo druge potrebe. In tako si je gospod Johann zbral najlepši šport, pomagati kapitalizmu na noge ter organizirati krumirstvo in denuncianstvo.

Ampak za medenimi tedni «Zveze» je prihajal polagoma maček. In zadnja parlamentarna akcija je spravila «Zvezo» na rob propada in Johann lahko zakliče: Še ena taka zmaga, pa bo po nas.

Ampak naš Johann je vztrajen. Ne obupa. Ako stvar ne gre v prvič ali drugič, potem mora iti vpetič: Nič ga ne ženira, če skliče z velikim tamtamom javen železničarski shod, pa pride 15 do 20 oseb. Skliče pa drugega, tretjega itd. Samo to čudno navado ima, da pride vedno pozneje z vsako rečjo, ko je že drugi rešijo in tako je tudi sedaj nanesele slučaj, da so delavci na južni železnici že rešili neka vprašanja v prvi vrsti regulacije plače in zvišanje minimalne plače. Naši zastopniki

so se s tem pečali že kakih dve leti in sedaj, ko je stvar končana, začena sestavljati «Zveza» spomenico.

V petek, 3. oktobra, je sklicala «Zveza» javen železničarski shod v svoje prostore z dnevnim redom: 1. Zvišanje plač in zvišanje minimalne plače na južni železnici. 2. Volitev delegatov na koalicijsko konferenco na Dunaj. 3. Naši nasprotniki.

Železnica je bila vsa preplavljena z rumenimi letaki (lastna barva) že tri dni prej in tudi «Edinost» je storila svojo dolžnost. Agitacija je bila torej popolna in je človek pričakoval na shodu vsaj nekaj sto ljudi. Ali dnevni red z ozirom na prvo točko je spravil naše sodruge iz ravnotežja, da so kljub sklepu, da se principiellno ne udeležujemo zvezarskih shodov, kjer se namesto argumentov rabijo noži in «pajserji». Ali topot so napravili južni železničarji izjemo, razen enega dela, ki se ni hotel udeležiti, in hoteli so enkrat na lastne oči videti tisto sršenovo gnezdo v ulici San Francesco. Ali, o joj! Ob osmih zvečer je bil shod napovedan in naši so prišli četrt ure pozneje in našli so na 20 stolih 20 ljudi, med katerimi so konštatarili tudi nezeleznicarje. Ob pol devetih je prišel «štab» z gospodom Johannom in strokovnima (?) tajnikoma Mrakom in Brandnerjem in s približno 10 «Jugoslovani». Gospod Johann je takoj otvoril shod, navzoče celo dvakrat pozdravil in brez volitve predsedstva podal takoj besedo tajniku Mraku, ki pa na veliko začudenje sodrugov ni niti besedice črnil o prvi točki, pač pa je pripovedoval, da gre železničarjem slabo, da jim noče vlada nič dati in zahteva vedno le nove davke za militarizem, da se bo treba železničarjem združiti v «Zvezo» (medklici pri sodrugih). Ko je zaslišal Mrak medklice, pravi, da so tudi «gospodje» socialisti tu, a da to nič ne de. Potem je privlekel na dan popolnoma nove razodetje: Vsak naj se organizira ali pri «Zvezi» ali pri socialistih in povedal že milijonkrat obrabljeno frazo: «Getrennt marschieren, vereint schlagen». Nato je hotel poročati g. Johann sam, ne da bi dal predsedstva komu drugemu. Ali takoj se oglasi gospod Jaklič k besedi k izvajanju gosp. predgovornika. Škerjanc se nekaj muza, ali komisar mu ukaže, da mora dati Jakliču besedo. Gospod Jaklič se čudi, zakaj neki je danes tukaj shod zaradi stvari, ki so že rešene, ter navaja razne točke, o katerih so se zastopniki delavstva in ravnateljstva že pred 14 dnevi pogajali in je tudi že vse končano. Neka organizacija (Klici: Socialistična) je sestavila pred dvema mesecema spomenico, ki jo je predložila ravnateljstvu južne železnice. To je poslalo dva gg. kontrolorja v Trst, ki sta vso zadevo, tičočo se delavstva, že uredila. Končno pripomni: vse to je pridobila socialistična organizacija. Nato je odšel. Nato zahteva besedo sohr. Bahun. Škerjanc, v vidni zadregi, mu jo podeli. Bahun se čudi temu zvonjenju po toči, ker se razpravljajo stvari, ki so jih drugi že rešili ter pravi: Pravzaprav se nisimo čudili temu, da se tukaj razpravlja o zadevi, ki je že rešena, saj ste nas vedno po opiče posnemali. Če so naši sodrugi v tako ogromnem številu danes tukaj, tedaj to pomeni, da so bili zelo ogorčeni, ker jim hočete tukaj zopet kvariti njihovo delo. Poroča o pogajanjih ter izpopolnjuje tiste točke zahtev, ki jih je bil že g. Jaklič omenil in pobija narodnjaško doslednost, ki je v Trstu velikanska, ko pa pride na Dunaj, tedaj leže že po štirih. Dr. Rybarž hoče tukaj prekositi celo socialiste v radikalizmu, na Dunaju pa jih izdaja v odločilnih momentih s svojimi tovariši. To je grda hinavščina. V Trstu hujskati na pasivno resistenco, na Dunaju pa glasovati proti železničarskim predlogom, češ, kaj hočete: Vlada nima denarja. Tako je n. pr. dejal Rybarž: Če dobe železničarji kaj, tedaj morajo dobiti tudi drugi, to pa ne gre, zato naj odidejo vsi praznih rok. Tako n. pr.: Če bi vlada dala letos 17 milijonov železničarjem, tedaj bi jim morala dati vsako leto enako svoto. tega pa ne more brez pokritja. (Za vzdrževanje drednotov pa ima pokritje!) Sodrug Bahun je nadalje povedal g. Mraku, kako malo da mu pristojna tako delo, ker je že bil pri vse strankah. To je pa dalo gospodu prezidentu Johannu povod, da je pozval Bahuna, naj govori k dnevnemu redu, sicer da mu vzame besedo, češ, to so osebni napadi. Ta izjava gospoda Johanna je bila «signal» za narodnjaške ovčice, da so začele rjoveti tako, da govornik ni mogel nekaj časa nadaljevati. V ozadju so se pa sodrugi

prerekali s karbonerji, ki so nadomeščali narodne železničarje.

Sodrug Bahun je opozoril gosp. predsednika, da so v dvorani tudi nezeleznicarji, naj jih spravi vun. Gospod Johann se je branil, češ, da jih ne pozna. Bahun mu pokaže enega ali Johann ni hotel ničesar ukeniti. Ko se je za hip hrup poleg, nadaljuje Bahun ter pravi, da organizacija, ki je od političnega društva «Edinost» odvisna, ne more za železničarje ničesar storiti. Johann oporeka, da bi bila «Zveza» odvisna od «Edinosti». Bahun: Če mi dokažete, da ni res, tedaj prekličem. Nato izjavlja sodrug Bahun: Cenjeni sodrugi: Z ozirom na to, da je bil shod sklican kot javen železničarski shod, ne kot društven, bi morali voliti predsedstvo in z ozirom na ogromno večino naših sodrugov, ni dvoma, da bi bil izvoljen kdo naših. (Johann oporeka, da nimamo večine. Bahun: Vas bomo prepričali.) Tedaj je gotovo velika lojalnost če smo vam prostovoljno prepustili predsedstvo. V zahvalo nam hočete vezati jezik, zatorej nimamo nobenega nadaljnega interesa in pozivljamo vse sodruge, da odidejo. Nato se je začela dvorana prazniti in narodnjaki so s strahom gledali za našimi in v trenutku je bila dvorana prazna. Vladni komisar je bil silno presenečen, ko je videl kak shod bi bil, če ne bi bilo socialistov. Zato je tudi takoj zapustil dvorano. Preden smo odšli, smo prešteli narodno gardo. Našteli smo 32 ovčic. Naših je bilo 160. Ko smo prišli na nerazsvetljen hodnik, so bila hišna vrata zaklenjena in smo morali precej dolgo čakati, da so nam odprli vrata.

Sodrugi so si enkrat ogledali tisti brlog, in sedaj jim pač ne bo več prihajalo na misel, da bi posečali zvezarske shode. Kakšna malomarnost vlada na teh shodih, vidimo že iz tega da prirejajo zvezarji javne shode pri zaklenjenih vratih. In ker je bil tudi hodnik nerazsvetljen, smo imeli vtisk, da smo bili v roparskem brlogu, ne pa na shodu narodnjaške gospode. Ko smo bili na prostem, smo se prav od srca nasmejali temu fiasku «Jugoslovani» in vpraševali smo si, od kje jemlje «Zveza» denar za svoje življenje, saj smo se bili na lastne oči prepričali, da članov nima.

Iz državne železnice. — Gospodje pri tržaškem državno železniškem ravnateljstvu so baje mnenja, da je vsaka kritika službenega sistema na železnici le šad pretirane nezadovoljnosti nahujskanih elementov. In tega mnenja je tudi naš vneti državni pravdnik. Nikar se zato ne čudimo. Pota državne birokracije so nam znane. Predzadnja številka «Železničarja» nam je bila konfiscirana zaradi članka, ki je stvarno kritiziral službeni sistem na državni železnici. V odloku, ki utemeljuje zaplembo, pravi državno pravdniška močnost v svojem posebnem slogu, da mi kritiziramo in zasmehujemo državno železniško ravnateljstvo «ko nimamo za kaj». (Moderno naziranje teh gospodov se namreč spozna že po njih slovenščini). Da vemo zakaj kritiziramo železniško upravo naj pove gospodom sledeči dogodek. Sprevodnik sohr. Jerovšek je bil svoj čas po disciplinarni preiskavi prideljen postajni službi. To službo je opravljal eno celo leto kot skladišni nadzornik in sicer neoporekljivo. Medtem je pa bil neki drugi pomožni skladišni nadzornik premeščen iz Buzeti v Vodnjan. Temu se je moral Jerovšek brez nikakega pravega vzroka meni nič tebi nič umaknit in sicer na povelje vsegamogočnega kontrolorja Cerkovnika. Ta je Jerovška, ki ni prav ničesar zakrivil, enostavno degradiral in ga pridellil službi postajnega delavca!

§ 40 službenega reda določa službene pravice uslužbencev in sicer tako: 1. Uslužbenec ostane v oni službeni kategoriji, kateri pripada;

2. trajna vporaba na mestu odgovarjajočemu kategoriji uslužbenca;

11. nedopustnost odstranitve uslužbenca kazenskim potom brez disciplinarne preiskave.

Kako pa pride potemtakem do tega, da sme gospod Cerkovnik nemoteno na svojo pest preganjati delavca, ki ni ničesar zakrivil? Pa se vendar ostro pazi na službene odredbe, ko se gre za naprtiti jih obojmu! Toda mi — kajpak — kritiziramo «ko nimamo za kaj!»

Trst, juž. kolodvor. — Tisto zijalo, ki izhaja po milosti kapitalistov in tržaških odvetnikov in ki neopravičeno nosi pompozni naslov «Jugoslovanski Železničar» (bilo bi bolj pravilno, da bi se ga imenovalo glasilo Jugoslovanskih nezavednežev) očita sohr. Rodici, da isti izsiljuje podpise za usta-

novitev otroškega zavetišča, tako da mora vsak delavec plačati po dve kroni v obrokih. Na taka nestramna in neumna podtikanja od strani žoltih nezavednežev ne bi niti odgovarjali, če bi se šlo samo za naše tržaške kroge, ker ti itak vedo, iz kake gnojnice zajema narodnjaško trobilo. Narodnjaško pisarjenje nam ni nikdar škodovalo. In najboljši odgovor na podtikanja in zavijanja narodnjaških mračnjakov je naše neprestano naraščajoče število članov. Odgovarjamo torej le zato, da tudi sodrugi izven Trsta izvedo, s kako vrsto nasprotnikov imamo za opraviti. Od naših sodrugov se še nikoli ni nič izsiljevalo in tudi nič izsililo, ker je to med nami enostavno ne mogoče. Ampak agitiralo se je in se bo in ne bomo gotovo nikoli vprašali gospode tovariše, da naj nam oni blagohotno dovolijo delati v prid naše organizacije. Ampak kužek se človeku med noge zaganja pa ne ve zakaj. Je sicer to nadležnost ali kaj se naj stori? Ako se ga z ного brene, tedaj seveda lahko erkne. Ker pa ni nevaren se ga navadno blagohotno trpi. In tako je tudi z zvezo. Ali si morda gosp. Johann že zopet kaj posebnega želi? Če mu je že za pošteno brco, tedaj mu lahko ustrezemo! Sicer imamo na razpolago še druga nič manj učinkojča sredstva.

Tudi z gosp. Černigojem bi bilo umestno spregovoriti nekaj besed. Če prav je bil enkrat navdušen socialist, ki bi bil najraje spustil nad edinjaše grom in žveplo, je danes postal slogar od pete do glave in s tem se veda steber kapitalizma in uničevalec delavske organizacije. Ali tudi o tem prihodnjic nekaj več. Narodnjakarjem le svetujemo, da naj se medseboj nikar preveč ne zajedajo. Bi bilo vendarle škoda zgubiti kar naenkrat take zanimive tragično-smešne eksponente proslulega narodnjaštva. Pamet, gospodje!

Raznoterosti.

Norveška Demokracija. Ko se je leta 1905 Norveška v popolnem miru ločila od Švedske, je nastalo vprašanje, če naj si dežela poišče novega kralja, ali pa naj se ustanovi kot republika. Norveško prebivalstvo je v dnu duše demokratično in nima nič zmisla za monarhistične ceremonioznosti. Ali ko je prišlo do splošnega glasovanja, so nepoklicani agitatorji rogovillili z dvema trditvama: Ako sklone večina, da se vpelje republika, bodo intervenirale velesile, ki baje ne dovolijo nobene nove republike v Evropi; 2. Ako postane Norveška republika, je vojna s Švedsko neizogibna. Ljudstvo ni hotelo vojne s Švedsko in ni želelo evropske intervencije; tako se je zgodilo, da je večina glasovala za monarhijo. Prišel je kralj Hakon z Danskega v deželo.

Ali Hakon je kralj, kateremu ni ostalo skoraj nič drugega kakor ime in civilna lista. Predsednik francoske republike ima več vladarskih pravic, kako kakor norveški kralj. Kar jih je imel, jih je izgubil, in zdaj mu ni ostalo nič drugega, kakor razpolaganje s tistimi križi, trakovi itd. ki se imenujejo redovi. Pa tudi to pojde tudi tja, odkoder ni povratka; vprašanje redov je namreč po zaslugi liberalne stranke postalo konstitucionalna bojna točka, ki ne bo odstavljena z dnevnega reda, dokler se dežela ne reši še tega ostanka ceremonijalne preteklosti.

Od lanske jeseni, ko so konservativci pri volitvah nad vse pričakovanje temeljito pogoreli, ima liberalna stranka s 76 glasovi večino. Ker imajo socialisti 23 mandatov, razpolagajo skupaj s štirimi petinami vseh glasov. Tako je mogoča izvedba demokratičnega programa, ki ga zahteva vsa dežela.

Demokratiziranje se je pričelo takoj po ločitvi od Švedske. Najprej se je odpravilo kronanje, ker so s tem spojene ceremonije zastarele in niso naši dobi primerne. Potem so se odpravili vsakovrstni prazni naslovi iz švedske dobe, ker le jemljejo čas v pisavi in v govoru, minister pa je minister in ima povsem enako službo, če se mu pravi «ekscelenca» ali pa enostavno «gospod» minister.

Za nekaj časa se je ustavila demokratična akcija, ko je prišla leta 1909. v stotrhing (poslanska zbornica) konservativna večina. Ta je potrebovala izrednih sredstev, da si umetno utrdi moč, katere ji ni dajalo zaupanje ljudstva. Naslovi so bili odpravljeni; še se jih ni upala vpeljati. Zato je iz redov napravila sredstvo za kupovanje mišljenja. Kdor je bil pripravljen prodajati prepričanje, si je v tistih časih kaj lahko pridobil kakšen red v zameno. Celotno socialistom so jih ponujali,

da so spravljaljali s tem le v zadrego kralja, kateremu so jih socialisti seveda hvaležno vračali.

Nova liberalna vlada je morala gledati, da se odpravi tudi to sredstvo korupcije. Če bi imeli križi in trakovi le demokratičen pomen, bi se pri nas nihče ne spuščal zaradi njih v kakšne boje, dasi jih ljudski humor kaj rad rabi za sredstvo svojega dovtipa in svoje ironije. Čim pa to niso več igrače, temveč predmeti, s katerimi se lahko izvršuje nelegalen vpliv v privatnem in celo v javnem življenju, postane odprava take možnosti resna demokratična zahteva.

Dobro pa je bilo še iz nekega posebnega razloga, da je prišla zadeva na Norveškem na dnevni red. Socialisti so že davno vedeli, da se na liberalno stranko tudi v navadnih meščansko-demokratičnih rečeh ni brezpogojno zanašati. Med desnim in levim krilom liberalne stranke so nasprotja; ki morajo prejalislej povzročiti ločitev duhov. Levičarji so odločni demokratični republikanci, medtem ko se desničarji nagibajo k monarhizmu in so doslej zelo proti svojim srcem sledili protimonarhističnim reformam. Razumljivo je to, ker nima stranka enotne gospodarske podlage. Vele posestniki sede v njej poleg malih kmetov, veliki industrialci poleg malih obrtnikov, veliki bankirji poleg malih trgovcev, visoki oficirji poleg protimilitarističnih civilistov. Desničarji so v odločni manjšini. To je menda pravi razlog, da so doslej varovali disciplino v stranki. Nekaterim je moralo biti to prav težko, zakaj nekateri sklepi so bili že takorekoč republikanskega značaja. To velja n. pr. za zakon, s katerim se je odpravila kraljeva pravica, da sme vlagati svoj veto proti sklepom parlamenta, ki se tičejo ustave. S tem je bila kralju vzeta vsa zakonodajna moč, ki je zdaj popolnoma osredotočena v parlamentu, tako da je kralj le še oseba ra reprezentacijo.

Ker pa so šle take dalekosežne reforme gladko, ne bi bil nihče mislil na to, da se pojavi opozicija reakcionarjev v liberalni stranki ravno pri vprašanju redov, ki je vendar tako podrejenega pomena, da se ne da niti v sanjah primerjati recimo z zakonom o enaki ženski volilni pravici. In vendar so nastale težave ravno zaradi redov. Desničarji so dobili pogum, ker se je nesloga pojavila v vladi. Trije ministri so zahtevali, da se ohranijo redovi, češ, da mora kralju vendar ostati kakšna pravica, da ima celo republikanska Francija red častne legije in da so norveški redovi pristna narodna ustanova. Kljub temu je vlada predložila svoj načrt in v ustavnem odseku je bil sprejet. Ali tudi tukaj se je pokazala nesloga liberalne stranke. V zbornici pa je zakon padel. Zanj je glasovalo 74 poslancev, proti pa 47. Potrebna dvetretjinska večina ni bila dosežena, in sicer po zaslugi reakcionarjev liberalne stranke. Njih 23 je glasovalo proti načrtu svoje vlade.

Zadnja beseda še nikakor ni izrečena. Zdi se, da bo ta zadeva pomagala, da se izčisti liberalna stranka. Ministrski predsednik Knudsen, kateremu se mora priznati demokratično mišljenje, vztraja na svojem načrtu in pod njegovim vplivom postavlja liberalna stranka vprašanje redov na svoj program. Kdor se z njim ne strinja, nima prostora v stranki. Knudsen sam je prepričan, da bo stranka izgubila svoje desno krilo, četudi najbrže ne izstopijo vsi, na katere se zanašajo reakcionarci. Kajti tudi pri volitvah ne bodo mogli nastopiti kot liberalci, in težko je verjeti, da bodo volilci odobrili njih opozicijo.

Če izstopijo, izgubi liberalna stranka večino, ki jo ima sedaj sama v parlamentu. Knudsen pa misli, da je njegov vladni načrt tak, da ga bodo lahko podpirali socialisti, s katerimi bi imel tudi po izstopu opozicionalcev večino. To bi bilo mogoče: seveda bi moralo postati zakonodajstvo ta bamen bolj socialno kakor doslej. In to bi bil glavni dobiček razkola v liberalni stranki.

Mogoče, je, da pride v zvezi s krizo stranke tudi do krize v ministrstvu. In tudi to bi bilo dobro, ker bi prišli takoj vsaj do enotne demokratične vlade, ki seveda ne bo socialistična, ki pa bi vsaj napredni program lahko izvršila brez strahu, da se ji bodo metala iz lastnih vrst polena pred noge.

Občevanje z otroci. «Palica novo mašo pojes», pravi slovenski pregovor. Častitljivo starost ima že ta pregovor in kar nič več se ne poda v moderno naziranje otroške vzgoje. Otrok je človek posebne vrste in težko je odrastlemu, da se vživi v otrokove misli, v otrokovo čuvstvanje. Le mati, ki

resnično ljubi svoje dete, zamore vsaj približno razumeti otrokovo notranje življenje. Nikdar ne smemo presojati otrokova dejanja, otrokove besede z enakim merilom kakor dejanja in besede odraslih. — Otrok ti razbije krožnik, skledo, kozarec. Škodo ti je napravil, ali trileten, štirileten otrok tega ne ve. Mati ali oče se vsled otrokove nerodnosti razjezita, udarita ga in mu začneta pridgovati, koliko da je veljala razbita reč. Kaj misliš, da bo otrok sedaj vedel, da je te oškodoval za nekaj grošev? Ne, otrok ne ve, da morata oče ali mati trdo delati, da prisluzita denar za obleko in hrano. Da dobiva hrano, to se mu zdi tako naravno in samoposebi razumljivo kakor odraslemu to, da je dvakrat dva štiri. Od vsega odševanja ne bo ostalo otroku drugega v spominu kakor to, da je slišal trde besede, da so da zadeli jezni pogledi, da je bil tepen, a ne ve zakaj. Kako se vtisnejo otroku v srce dobre in prijazne besede, prav tako globoko tudi trde. In kadar se mu bo zopet primerila nerodnost, ne bo mislil najprej na to, da je bapravil škodo, ampak s strahom bo čakal kazni. Strahovanje je pa najboljša vzgoja, da postane otrok neodkritosrčen in lažnjiv. Če ve otrok, da ga čaka za vsak najmanjši pregrešek huda kazn, bo kmalu našel vsepolno izgovorov, s katerimi bo hotel prikriti svoje dejanje. Matere, ne s palico na otroka, če je kaj zakrivil, s tem le odvrčate otroka od sebe. «Lepa beseda najde lepo mesto» in za otroka velja to še prav posebno. Pred nekaj meseci je bila v časopisju vest, da je šestleten fantiček izvršil samomor. Grozna vest, strahotno dejanje — je vzkliknil marsikdo. In vzrok tega dejanja? Fantička je njegov oče za vsako malenkost neusmiljeno pretepal. Tudi svojo ženo e pretepal. Zaradi tega je bil nekaj časa v zaporu. Ko se je vrnil iz zapora in fga je sinček zagledal, je stekel kar so ga nesle noge na most in skočil v vodo. Torej iz samega strahu pred vednim pretepanjem je deček končal življenje samovoljno. Koliko duševnih muk je moral pretrpeti fant, da je storil sklep — rajše umreti kakor pa še nadalje prenašati tako življenje. Kadarkoli boste segli po palici, da bi našvrkale svojega otroka, spomnite se šestletnega samomorilca.

Jubilej lokomotive. Mnogo jubilejev se obhaja v naši dobi. Toda v kljub temu se je letos pozabilo na eno stvar, ki je vrednejša, da se je spominjamo, kot marsikatera druga. 13. maja letošnjega leta je poteklo sto let, odkar se je v premogovniku Whilam na Angleškem vporabljal prvo lokomotivo za prevažanje premogovnih vozičkov. Iznajditelj liste prvotne lokomotive je bil ravnatelj jame, Viljem Hedley. «Puffing Billy» — tako se je imenovala lokomotiva — je 54 let opravljala svojo službo pri jami in sicer do leta 1867. Potem pa je prišla v South Kensington muzej v Londonu. Natančen posnetek te lokomotive je zveza nemških železniških uprav l. 1906 podarila muzeju v Monakovu. «Puffing Billy» je svoječasno vlekla 12 do 16 naloženih premogovnih voz v hitrosti 8 kilometrov na uro.

Ženska volilna pravica in razredni boj. Ženstvo se je sklicevalo dolgo časa pri svoji zahtevi po volilni pravici na prirodno pravo. Ker je ženska človek kakor mož, zato mora imeti tudi enake pravice. Mnogo je ljudi, od katerih nima družba nobene koristi, ker ne delajo za družbo. Človek, ki živi v brezdelju, ki ne pospešuje razvoj družbe, tak človek je za družbo brez vrednosti. Človek ne prinaša družbi koristi, ker je človek, ampak šele tedaj, kadar posveča svoje delo za prospeh človeštva. Ljudje, ki opirajo zahtevo pravic, na rojstvo in posest, kakor n. pr. plemstvo, drugim, ki nimajo takih posebnosti, jih pa odrekajo, so cokle na poti človeštva k osvobojenju. Vsaka volilna pravica, ki ni splošna in enaka, je žalitev modernega pravnega čuvstvanja. Delavstvo zahteva vedno in povsod enako, splošno volilno pravico. Zahteva po ženski volilni pravici je šele tedaj dobila stvarne podlage, ko so ženske spoznale, da ni ta zahteva njihova prirodna pravica, ampak da jo emejo zahtevati, ker delajo. Utopija in hrepenjenje posameznih je bila nekoč ženska volilna prgvica, danes je bojni klic vesoljnega ženstva Vsaka žena, ki skrbi z lastnim delom za svoj obstanek, mora zahtevati volilno pravico.

Z enako pravico hočejo žene tudi urediti svoje delovne razmere. Dokler ni žena navezana na lastni zaslužek, toliko časa ne občuti, kako slabe so delovne razmere. Nizka mezda, predolgi delovni čas, pomanjkljivo obrtno nadzorništvo, to vse so

stvari, ki jo naravnost ne zadenejo. Takrat šele spozna izkoriščanje in ponižanje dela, kadar trpi zaradi tega. Nekaj jo sili, da bi izpremenila te razmere, želja po izboljšanju postaja resnejša. Na vseh koncih in krajih se zadeva ob ozke meje razredne države in tedaj postane zrela za spoznanje, da je današnji družabni red povzročitelj teh razmer. Življenske skrbi, drago stanovanje, nezadostna obleka jo spominjajo vsak dan, da živi v razmerah, ki so za človeka nevredne. Kadar pride tako daleč v svojem spoznanju, tedaj se tudi vprašuje: kako bi se rešila iz takega položaja. To ve, da se mora porušiti trhla stavba današnjega razrednega gospodarstva, in da je treba zgraditi novo, krepkejšo stavbo. Kako bo ustvarila novi svet, kako se bo sama pripravila, da bo koristna članica nove družbe, to so skrbi zavedne žene. Spoznava, da je najprimernejše orožje v političnem in strokovnem boju politična in strokovna organizacija.

Tega boja se ne more uspešno udeleževati, dokler je brezpravna. Proletarska žena ne more ojačiti bojne vrste svojega razreda, dokler nima vpliva na državo. Pravico do stavkanja ima žena, volilne pravice nima. Njeno orožje za političen boj je topo, brez osti.

Z ženskim bojem za volilno pravico dobiva razredni boj novo, krepko izpodbudo. V razredni boj vstopajo sveže vrste. Doslej enostranska vzgoja žentstva se izpolnjuje, spoznanje se budi. Žene so vstopile v delavske bojne vrste dela, ker je kapitalistična razvoj tudi nje potegnil v gospodarsko bedo. Priboriti si mora politične pravice, zmago svojega razreda mora pospeševati, ako hoče živeti v boljšem svetu. Najprej si morajo priboriti orožje, s katerim si bodo gladile pot, ki vodi k preobrazbi družbe. Boj za žensko volilno pravico je boj za osvoboditev delavskega razreda.

Prva stavka delavk na Dunaju. Pred približno 20 leti so bile razmere v dunajskih predilnih in tkalnih tovarnah izdatno slabše kakor so dandanes; s tem seveda nočem reči, da so danes delavke zadovoljne z razmerami po tovarnah. Ko sem vstopila l. 1892 v tovarno, 16 letno dekle, je trajal delovni čas od šestih zjutraj do sedmih zvečer. Delavke niso bile organizirane in so se zadovoljevale z mezdami po 1 K do 1 K 50 vin. na dan. Lehko si vsakdo misli, kakšno življenje da so imele delavke s temi krajcarji. Leta 1893 sem delala v tovarni, kjer je bilo približno 300 delavcev in žen zaposlenih, največ od teh ni zaslužilo več kakor po 7 K na teden. Saj je bila ena zahtev, ki smo jo stavile pri prihodnji stavki, 8 kron tedenske mezde. Jaz sem bila zavijalka v skladišču in sem dobivala sijajno mezdo — 10 kron na teden in sem bila ena od najboljših plačanih delavk. Čeprav ni bilo v naši tovarni o organizaciji niti govora, se mi je vendar posrečilo, da sem prepričala tovarišice o važnosti praznovanja 1. majnika in dosegle smo tudi, da je bil 1. maj prosto. Samoposebi je umevno, da nismo prihodnji dan govorili v tovarni očemur drugem kakor o poteku majskega slavlja in med odmorom v veliki tovarniški dvorani sem skušala prepričati delavke, da bi s primerno organizacijo tudi razmere v tovarni lahko izboljšale. Med tem ko sem govorila, je prišel v dvorano gospodar naše tovarne. Opazila ga nisem niti jaz, niti moje poslušalke. Takoj na to sem bila odpuščena z dela. Ker sem delala čez uro, nisem odšla iz tovarne obenem z drugimi delavkami, ki so bile že vedele o mojem odpustu. Ker sem prišla v ulico, kjer so stanovali moji starši, sem z največjim začudenjem zapazila, da je pred hišnimi vrati policija, vrata pa da so zaprta. Precej veliko dvorišče je bilo pa napolnjeno z delavkami iz tovarne, ki so me pričakovale in burno klicale, da ne bodo mirno gledale moj odpust. Nato sem stopila na tla in govorila in povedala delavkam in tovarišicam, da je to prav lepo od njih, če ne vtaknejo mojega odpusta mirno v žep, vendar pa če že zastavkajo, naj zahtevajo še kaj več kakor le moj sprejem v tovarno. Kaj da naj zahtevamo, tega seveda vse skupaj nismo vedele, ampak stavkati smo hotele. Zednile smo se le v toliko, da pridem prihodnj dan (3. maja) v tovarno; dotlej pa se bodo pomenile delavke o zahtevah in izvolile tudi one, ki naj tovarnarju izrazijo želje delavk. Jaz pa naj bi pod oknom čakala na uspeh. Vse so delavke izvršile; zahteve pa — skrajšanje delovnega časa od 12 na 10 ur in moj sprejem — je tovarnar odklonil. In takoj tisti hip, ko so izvedele delavke tovarnarjev

odgovor, so zapustile tovarno: napol oblečene, bose, ker je bila v tovarni silna vročina, čez roke obleko, v roki cekarje z bornim kosilcem ali pa ročke za kavo, tako so odšle. Na bližnjem gostilniškem vrtuoso se delavke oblekle, jaz pa sem hitela k sodružici Dvoržakovi (Poppo vi), da ji sporočim izbruh stavke. Že popoldne je bil prvi shod na travniku v Meidlingu in temu shodu je sledilo še več drugih. Stavki so se pridružile še delavke iz treh drugih tovarn, tako da je bilo čez nekaj dni 700 žen in deklet v stavki. Ker je bilo prvič, da so stavkale delavke, je zbužala ta stavka prav veliko pozornost; tudi meščansko časopisje je pisalo o stavki in tožilo, da »ščuvajo« sedaj že tudi delavke. Bile so tudi izjeme. Tako je poročal dopisnik angleškega meščanskega lista, »da izgledajo delavke, ki so stavkale 14 dni mnogo boljše na koncu stavke, ker so teh 14 dni, porabile v to, da so se navžile svežega zraka«. To tudi ni bil čudež! Kako naj bi izgledale žene dobro, če so morale delati po 12 do 13 ur na dan in v sobanah, v katerih je bilo dostikrat do 54 stopinj vročine, ali pa v belnici, ki je bila nasičena z apnenim vzduhom, ali v barvarnici, kjer so neznosni duhovi dihanje napravljali za muko. Ker je bilo delavstvo zelo solidarno, so dobivali stavkajoči takšne podpore, kakršne so bile mezde v tovarni, Stavkajoči niso hoteli odnehati od svojih zahtev, temveč so odločno vztrajali v svojem boju. In po 14 dnevnem boju smo dosegli izpolnitev sledečih zahtev: deseturni delovnik, tedenska minimalna mezda 8 kron, prost dan 1. maja in pri tvrđki Heller, ki je bila mene odpustila, moj sprejem. Boj je torej končal z vspehom.

Te vrstice smo posneli iz spominske knjige, ki so jo izdale nemške sodružice ob priliki 20letnega jubileja svojega gibanja.

Koliko je človek star. Menda nobeno vprašanje moderne vede ni tako zanimivo kakor je vprašanje: kako dolgo že biva človek na zemlji? Na to vprašanje naravno ne more zanesljivo odgovoriti nobena stara pisana niti tiskana knjiga. Jedinna knjiga za učenjake, ki iščejo odgovora na to vprašanje, so zemeljske plasti nazidane druga na drugo v milion in milionletnim razvoju zemeljske skorje. Zemlja sama s svojimi nešteti ostanki iz pradavnih dob bo dala najzanesljivejši odgovor na to vprašanje.

Neštete novejšje najdbe okamenin (fosilijev) na mnogih krajih dokazujejo jasno o rastlinskem in živalskem življenju pred več milion leti. Tvorba ali formacija zemeljske površine je prešla neštetevilne dobe živalskega in rastlinskega življenja. Bilioni živih bitij, ki so tekom milionov let polnili površje naše zemlje, so danes pretvorjeni v kamen, prst in druge tvarine, katere vidimo vsak dan. Premog n. pr. ni nič drugega kakor listje in debla nekdanjih prapornatih rastlin, ki so se nakopičena več milionov let v zemlji pretvorila v to, kar danes vidimo in poznamo pod imenom premog.

Predno je bila na zemlji tudi najmanjša rastlina in živalica, pretekla je dolga pradoba, ktera je brez dvoma trajala bilione in bilione let. (Bilion je milion milionov). V plasteh azioškega skalovja, ki je po tvornem procesu nastalo v tej dobi, ni nobenih okamenin, iz česar je sklepati, da v azoiški dobi še ni bilo rastlinskega in živalskega življenja na zemlji. Zatem pridejo — kakor se razdelili geologi — silurijska, devonijska premogova ali tretja doba, doba človeka, ktera še danes traja. Iz vse teh dob razen prve nabhjamo okamenine kot sledove ali mrtve toda najzanesljivejše priče nekdanjega življenja. Devonijska doba je bilo zlata doba za živalstvo. Površje zemlje je bila tedaj napolnjeno s čudovitimi in obenem strašnimi živalmi; v vročih jezerih in rekah valjalo se je brez broja ogromnih rib in dvoživk in na suhem je kar mrgolelo pošatnih reptilij, takozvanih dinosarijev ali salamandrov, ki so bili dolgi po 40 ževljev in še več in kojih tuljenje je bilo podobno gromu. Se danes mora vsakdo z grozo občudovati njih ogromne kostnjake v muzejih.

Preteklo je spet milione let predno so te živali izginile, izumrle. Nastala je druga doba in pojavile so se, kot potomke prejšnjih, druge živali, druge rastline. Potomec nekdanjih velikanskih salamandrov je današnji krokodil, zeleni kuščar itd. V globokih zemeljskih plasteh pa leže še danes okamenine živali in rastline iz minolih geoloških dob. In po teh okameninah ter legi in debelosti dotičnih plasti, v katerih se okamenine

najdene, skušajo geologi (zemljoznanci) določiti starost dotične dobe in čas, ki je potekel od takrat do danes.

Med vsemi okameninami, kar so jih izkopali do danes iz prvih treh zemeljskih dob, ni niti najmanjšega sledu o človeku. Prve sledove opic in človeka nahajajo znanstveniki šele v začetku četrte ali naše dobe. Najstarejše lobanje sploh ne vedo ali bi jih pripisali človeku ali opici, ker skoro ni razločka: vendar najznamenitejši učenjaki so jedini, da med najprimitivnejšim človekom ni bolj razvitimi opisami ni dosti razlike. Najstarejši sled človeka je bil najden lansko leto na Angleškem. Po formaciji dotične zemeljske plasti, kjer so ležali ostanki, računajo učenjaki, da so ostanki tega človeka stari najmanj 200.000 let. Istotako spričujejo ostale najdbe najstarejših ostankov človeka, da je preteklo najmanj 150.000 do 200.000 let, odkar se je iz tedanjega živalskega življenja izcimilo prvo misleče bitje na zemlji — človek. Najkonservativnejši učenjaki stavijo starost človeka na 100.000 let.

Vzemimo srednje število. Torej stopetdeset tisoč let. Kako majhna je ta doba v primeri z bilionsko starostjo naše zemlje — ali kako ogromna v primeri z majhno dobo, ki nam jo razodeva zgodovina človeštva — pičlo dobo 5000 ali 6000 let.

Zadnja vojna na Balkanu, vojna med Srbi in Arnavti, kaže z najstrašnejšo jasnostjo, kako uničuje trajno vojno stanje vse človeške čute in izpreminja ljudi v živali. V poročilih o tem groznem klanju se neprenehoma ponavljajo stavki: »Toliko in toliko jih je uničeno!«; »ker se niso hoteli vdati, so bili pokončani do zadnjega moža!«; »pardon ne dajejo in ne sprejemajo...« Balkanske šege so sicer sploh nekoliko grobe: Albance opisujejo od nekdanj kot precej divje ljudi, ki tudi med sabo ne cenijo življenja prav visoko. Ali kljub temu ne bi bilo razumljivo tako divjanje, tako besno zaničevanje tujega in svojega življenja, če ne bi dolgo trajno prelivanje krvi, ki ga imenujejo vojno, hočeš nočeš demoraliziralo človeka in napravilo iz klanja perverzen užitek, od katerega bi isti ljudje v normalnih razmerah z gnusom bežali. Zato se morajo le s strahom in trepetom čitati vesti, ki govore o možnosti še četrte balkanske vojne, o blaznosti, ki hoče slepo iztrebiti balkanske narode sploh. V enem letu ne more dorasti toliko ljudi, da bi se iz njih sestavila nova armada. Še enkrat pognati na bojišče one, ki so že toliko pretrpeli, pa ne pomeni nič drugega kakor vedoma organizirati barbarsko razbojništvo.

Kozoleci v zraku. Letanje po zraku je za človeka še mlada umetnost. Razvija se pa nenavadno hitro. Seveda je tak napredek strašno drago plačan, kajti nobenega tehničnega izuma ne spremlja toliko nesreč kolikor človeško osvajanje zraka. To je razumljivo, ker je zrak element, v katerem nima človek nobene možnosti, da bi se v njem obdržal sam, brez tehničnega pripomočka. Po zemlji se lahko hodi, če se ne vozi ali ne jaha; v vodi človek lahko plava, če pade z ladje ali z mostu vanjo. V zraku pa je brez aparata izgubljen. Kljub izredni nevarnosti pa mika človeka ravno zrak tako, da vzlic skoraj vsako danjim nesrečam nikdar ne zmanjka letalcev. Še več! Pogumni letalci niso več zadovoljni s tem, da jih nosi samolet tja, kamor sami hočejo, temveč delajo v zraku že najvratolomnejše eksperimente. Značilni sta dve vesti, ki prihajata obe z dne 5. t. m. V Marmande se je letalec Sivel, ko je hotel pristati na zemljo, strmoglavil s svojim aparatom iz višine 30 metrov na tla, pa si je razbil črepinjo in je kmalu nato umrl. Udeležil se je bil s svojim samoletom balkanske vojne in bil 25 let star. Druga vest iz mesta Buc pa pravi: Letalec Pegoud je danes letal celo minuto z glavo navzdol in se potem popolnoma obrnil. Nato se je zopet dvignil in je preobrnil v zraku šest kozolcev, Seveda to ni igra za kratek čas, ampak nevarni eksperimenti imajo služiti čim večji sigurnosti letalca in obvladanju aparata.

Vršijo se sledeči shodi:

Trst, dne 15, 16 in 17. oktobra se vrše v prostorih gostilne »International«, pri Sv. Andreju (Via Gian Rinaldo Carli 10) shodi vlakospremljevalnega osebja z važnim dnevnim redom. Pričetek shodov ob 8. uri zvečer.

Trst; skupina I. 28. t. m. občni zbor.

Poročila o shodih.

Tržič. — Dne 21. septembra pop. se je vršil tukaj dobro obiskani občni zbor skup. železničarjev v Tržiču. Na dnevnem redu so bila poročila o delovanju odbora in raznoterosti. Tržaško tajništvo je zastopal sodr. Kopač. Poročili so sodrugi Zidarič, kot predsednik skupine in drugi. Poročilu odbora je sledila daljša zanimiva debata, v katero je posegel tudi tajnik sodr. Kopač. V nov odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Mozetič Izidor, predsednik; Pavletič Evgen, podpredsednik; Cotič Fran, blagajnik; Calligaris Josip, zapisnikar ter v nadzorstvo: Lovsa Anton in Sames Anton. Vse dopise v zadevi skupine je poslati na naslov predsednika sodr. Mozetič Izidor, prožnega vravnalca v Tržiču, 21 (Primorsko).

Gorica, južna žel. — Dne 27. septembra vršil se je jako dobro obiskani občni zbor podr. Gorica I. v rest. «Alla bella veduta». Na dnevnem redu je bilo: 1. Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika; 2. Volitev novega odbora; 3. Raznoterosti.

Predsednik sodr. Mozetič otvoril je občni zbor ob 8. uri zvečer in pozdravil navzoče sodruge. Pred prehodom k dnevnemu redu, spomnil je navzoče sodruge na umrle sodruge Nanut in Brumat, naj kar so se vsi zborovalci dvignili iz sedežev. Prešel je nato k prvi točki dnevnega reda. Opisal je z natančnostjo delovanje odbora tekom leta 1913, delovanje, ki je doprineslo zaželjene vspehe. Obenem je poročal tudi o tajniškem delu, ker je bil tajnik skupine službeno zadržan.

Spodbujal je nadalje navzoče na skupno solidarno delovanje v prid organizacije. Navedel je tudi vzroke, zaradi katerih se ni moglo razne zadeve povoljno rešiti.

Po obširnem nadaljnjem poročilu, o raznih drugih organizacijskih zadevah in po splošnem odobravanju navzočih, podal je besedo sodr. Valenčiču, ki je kot blagajničar poročal o denarnem prometu skupine in o številu članov v tekočem letu. Poročilo so sodrugi z vidno zadovoljnostjo vzeli na znanje. Vtis so imeli iz poročila sodr. Valenčiča, da je kot blagajnik svoj posel z izvanredno natančnostjo in marljivostjo izvršil.

Po natančnih poročilih odbornikov in pregledovalcev računov, podal se je staremu odboru absolutorij. Prešlo se je nato na drugo točko dnevnega reda.

Na prelog sodr. Bertossi bili so soglasno izvoljeni v novi odbor podružnice Gorica I sledeči sodrugi: predsednik: Anton Mozetič; I. podpredsednik: Josip Gajšek; II. podpredsednik: Ivan Calligaris; I. blagajnik: Josip Bizjak; II. blagajnik: Anton Marušič; tajnik: Viktor Kersič, in za pregledovalce računov: Fran Tabaj, Ant. Bertossi in Angelo Bratus. Za odbornike in namestnike, dodeljene odboru bili so izvoljeni sledeči sodrugi: Celestin Dominko, Ivan Bertossi, Josip Zavadler, Josip Rjavec, Josip Tabaj, Andrej Volčič, Peter Leban, Josip Nanut, Josip Bressan in Vinzenz Brumat.

Po dovršeni volitvi zahvalil se je sodr. Mozetič za izkazano mu nadaljno zaupanje kot predsedniku in obenem priporočal novemu odboru in sodrugom marljivo in vstrajno delovanje v prid železniškega proletarijata.

Pri zadnji točki dnevnega reda poročal je sodr. Kopač o položaju avstrijskih železničarjev, posebno pa o položaju južnih železničarjev zlasti z ozirom na nameravano sanacijo juž. železnice, katere uprava bo sedaj kaj rada vso sanacijo navalila nižjemu oshju na rame, kar se ji moras seveda temeljito izaloviti, ako bo solidarnosti sodrugov na pravem mestu. Še posebej se je pečal tudi s početjem goriških narodnjakov katerim bi moral biti ta občni zbor na njihovo žalost jasen dokaz, da se pri nas trudijo zaman. Zaključil je svoj govor ob burnem odobravanju navzočih zborovalcev. Predsednik Mozetič je s primernimi besedami ob 11. uri zvečer zaključil dobro uspeli shod.

Trst, prosta luka — skupina IV. Dne 6. oktobra t. l. se je vršil v gostilni «International» natančni občni zbor skupine IV. Predsedoval je sodr. Perenič. O delovanju odbora sta poročala sodr. Gattol in Struelj. Železničarsko tajništvo je zastopal sodr. Golouh. Iz poročil posnemamo, da je imel odbor v dobi osem mesečnega delovanja deset sej in dva shoda. Dohodkov je bilo 541.77 kron, izdatkov pa kron 475.43. Skupina ima torej 66.43 kron prebitka.

Po končanih poročilih odbora je poročal sodr. Gattol v daljšem zanimivem govoru o delovanju delavskega odbora. Pojasnil je v poljudni formi predloge, ki so jih odborniki stavili v prid oshja ter očrtal delo, ki pričakuje delavske odbornike, da se prisili železniško upravo, da uvaže in izvede nujne potrebe državnih železničarjev. Za njim je govoril sodr. Golouh, ki je opisal sedanji položaj oshja in pojasnil razne akcije, ki jih bo organizacija izvedla v prid železničarjev. Omenil je dogodke v parlamentu ter postopanje nacionalističnih veljakov, ki so vedno pripravljene izdajati interese oshja. Pozivljal je sodruge, da naj neumorno delajo za ojačenje organizacije.

V novi odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Gattol Ignac, predsednik; Perenič Bernard, podpredsednik; Weingarl Josip, zapisnikar; Miklavčič Georg, namestnik zapisnikarja; Struelj Simon, blagajnik; Sedmak Ivan, blagajniški namestnik; Urschitz Georg, knjižničar, Sestan Rudolf, namestnik knjižničarja; Nadzorovalci: Krištof Josip in Fuk Anton; zapisnika Schwagelj Friderik in Čepin Josip.

Vse dopise na skupino IV je poslati na sledeči naslov: Gattol Ignac, Trst, Greta Serbatio 123.

Trst I. — V petek 10. t. m. zvečer se je vršil v veliki dvorani Delavskega doma sijajno obiskani shod delavcev južne železnice. Na dnevnem redu je bilo poročilo o akciji izvedeni v prid oshja. Shodu je predsedoval sodr. Znidaršič. Poročal je ob napeti pozornosti poslušalcev predsednik skupine južnih železničarjev sodr. Bahun. Raztolmačil je vse važne pridobitve delavcev, ki so si potem tega gibanja znatno zboljšali njih delovne in plačilne razmere. Važno poročilo, ki pojasnjuje točko za točko pomembna zboljšanja objavimo dobesedno v prihodnji številki lista. Gibanje južnih železničarjev v Trstu je doseglo popolnoma svoj namen. Delavci so zmagali. Rešena so bili povoljno in v kratkem času vse zahteve, izvzemši ene — za rešitev katere je akcija že v teku in ki bo najbrže še v kratkem ugodno rešena. Bolj sijajnega uspeha ni bilo pričakovati. Koliko koristi delavstvu močna razredna organizacija nam zgovorno pove že to gibanje samo. Opravičeno je poudarjal sodr. Bahun, da je uprava južne železnice ugodila zahtevam oshja, ker je vedela, da ima pred seboj maso zavednih, trdno organiziranih socialističnih delavcev. Potom delavske organizacije, ki jih uči solidarnosti in vztrajnosti v boju, so južni železničarji še enkrat dejansko zmagali. Na tako popolni uspeh njih organizacije, smejo biti opravičeno ponosni. Za poročevalcem so govorili ob burnim pritrjevanjem navzočih še sodrugi Golouh, Klinec, Ferreri in drugi. Shod je dajal po številu in razpoloženju poslušalcev pravo sliko odkritega navdušenja delavcev za njih pomembni uspeh.

Iz organizacije.

Vsem članom ter vodstvam skupin in vplačevalnicam.

Opozarjamo ponovno vse blagajnike skupin in posamezne zaupnike, da se ne sme sprejeti nobenega doplačila od članov, ki so zaostali s plačevanjem prispevkov posmrtninskemu skladu nad tri mesece.

Člani, ki pripadajo podpornemu skladu in ki so zaostali s plačevanjem prispevkov nad tri mesece, morajo društvu na novo pristopiti. Ker gre pri izplačevanju posmrtnine za večje svote, mora centralno vodstvo priporočati največjo točnost. Zaostali člani imajo pripisovati eventualno škodo le svoji netočnosti.

Blagajniki imajo odračunati centralni upravi prispevke za predidóci mesec točno 10 vsakega meseca, da bo omogočena pravilna podelitev članskih pravic.

Vsebina številke 19 — 1. oktobra 1913.

Članki: Zakonito varstvo železničarjev. Nacionalistična metoda. Saniranje južne železnice. Zapisnik sej sekcije poduradnikov. Zapisnik seje personalne komisije južne železnice. Konferenca čuvajev južne železnice. Brez tuje pomoči. Konferenca tržaškega tajništva. Impozantna manifestacija tržaških železničarjev. Posebni pojmi. Predpisi za prometno službo.

Dopisi: Velika nesreča zabranjena na postaji Pragersko. Celje, Kanal, Nabrežina, Gorica — južna železnica, Sv. Lucija, Ljubljana, juž. Kolodvor, Batuje.

Domače vesti: Sadna razstava, Trst juž. železnica. Lokalni zaupniški odbor.

Raznoterosti: Stoletje otroka. Naznana tajništva.

Iz organizacije.

Zadružništvo.

DELAVSKE ZADRUGE ZA TRST, ISTRO IN FURLANJO

vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

X zadružno leto.

Članov 8622

MESEČNI RAČUN

Razpečano blago:

Zadružna doba 1912-1913	1913-1914
le proti znamkam	skupno
julij Kr. 117.755.85	Kr. 261.590.36
avgust « 122.047.42	« 280.064.71
	Kr. 239.803.27
	Kr. 541.655.06

Od 1. julija 1913 do 31. avgusta 1913 razdelilo se je podpor v slučajih bolezni ter vdovam in sirotam vmrlih članov za kron 2355.03.

Od 1. julija 1913 do 31. avgusta 1913 se je izdalo na dividendah kron 50.47.

Skupna vsota skladišča oblek:

od 1. julija 1913 do 31. avgusta 1913.

Oddelki konfekcija.....	Kr. 17.937.13
« manufaktura	« 17.995.95
« obuvala	« 16.154.99
« pokrivala	« 4.701.55
	Kr. 56.789.62

V Trstu, 31. avgusta 1913.

Pozor sodrug!

Slovenski železničar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan ob polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna	K 21.60
polletna	„ 10.80
četrtletna	„ 5.40
mesečna	„ 1.80
za inozemstvo celoletno	„ 36.—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah.

Vsak zaveden železničar bi moral biti naročen na „ZARJO“.

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „ZARJE“ v Ljubljani.

Kavarna Unione - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

Napitnina je odpravljena

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač
Tiska L. Herrmannstorfer v Trstu